

REDACȚIA
Deák Ferencz-u. Nr. 20.
ABONAMENTUL
Anstro-Ungaria:
10 cor.
5 cor.
2 cor.
Duminecă pe săptămână pe 4 cor.
Anstro și străinătate pe 40 franci.
Se primește și se înșoară.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.
INSERTIUNILE:
de un rând: prima dată 10
bani; a doua oară 12 bani; a treia
oară 15 bani de fiecare publicare.
Atât abonamentele, cât și inserțiile
se plătesc în avans în Arad.
Telefon pentru oră și comenzi
Scrieri adresate nu se primesc.

Procesele noastre.

Procesele intentate ziarului nostru pentru articole („Tribuna”, „Dezastre și Solgăbi-ău nebun”) apărute anul trecut, au să fie desbatute Mercuri înaintea curții rați din Oradea mare. Autorul acestor incriminate, redactorul nostru domnul Bocu, care a primit și răspunderea s'a dat alaltăieri înaintea juriului de presă Oradea mare însoțit de distinsul avocat de dl Dr. Ioan Suciu.

Atât s'a desbătut procesul asupra arti- Solgăbi-ău nebun intentat acuzatului partea solgăbirăului din Sân-Miclăușul- Hadfy Károly. Știm, că făcând P. S. episcopul Ioan I. Papp o vizitațiune ca- în această localitate, Românii i-au o primire impozantă, fiind înălții obișnuiți cu cocarde și cu frumosul nostru or național. Fisolgăbirăul a pedepsit pe carel s'au aflat aceste semne de agi- casând și inscripția românească de pe spiciul școalei române din această co- Din acest incident s'a scris articolul minat, în care a fost atacat solgăbirăul care s'a simțit atât de tare ofesat, ne-a intentat proces de presă.

Acuzatorul Hadfy spune în acuza sa, ante de vizita episcopului arădan a che- la sine pe conducătorii Români din clăușul-Marc, rugându-i să evite orice nastrăușire. Aceștia au promis. Cu astea la primirea episcopului lor flăcăii s'au împodobit cu tricolorul național, ce au comis o «vădită transgresiune». Iarna asta fibirăul a pășit în fața lor, adu-i să îndepărteze panglicele tricolore, de ei refuzând, fibirăul Hadfy le-a în- tat prin gendarmii. Ceeace privește in- la românească de pe frontispiciul școalei ne, declară, că întrînsa a văzut o ile- te care contravine legii. Este convins e săvârșit un act național, când a casat- stă inscripție, și cere pedepsirea acuza- care în articolul său l-a vătămat în are.

Dupăce apărătorul acuzatului a pus fi- lui câte-va întrebări, procurorul își în- rechisitorul, după care dl Dr. Suciu a vorbirea sa de apărare energică și de demnitate.. Jurații au aflat pe acu- vinovat de delictul vătămării de onoare, stfel tribunalului l-a condamnat la 14 zile și 100 coroane pedeapsă în bani. Con- sentenței a înșinuat apelațiune atât acu- și acuzatorul privat Hadfy; acesta din za neobservării §. 92 al legii penale din ea tribunalului.

Dupa amiază a urmat pertractarea arti- colului al doilea cu titlul: «TRIBUNA». apărut ca număr de Crăciun, și în care au- torul a pledat pentru activitate. La întreba- rea președintelui de tribunal Millye György dacă acuzatul primește răspunderea și dacă se simte vinovat, acesta răspunde la între- barea primă cu da, ear la a doua negativ. Acuzatul neagă, că ar fi agitat, ci a voit să dea un program, agitând pentru activitatea politică a Românilor. Nu împotriva națiunii maghiare a agitat, dacă a agitat, ci în contra celor dela putere. Dăm aci în întregime vor- birea redactorului nostru acuzat:

Onorat tribunal regesc!
Onorată Curte cu Jurați!

Aș dori să mă apăr în limba mea ma- ternă, în care m'am obișnuit a-mi exprima gân- dirile, în care poartă mai bine, mai convingător aș și argumenta pe lângă dreptatea punctului meu de vedere, dar durere mă vād silit a ab- zice de această — deși legea îmi dă dreptul — pentru-că, — poate excepțional — vreau să prefer de astădată principiul, d'a validita dreptul limbii mele înscrise în lege, scopul ca d-voastră dlor jurați să mă înțelegeți pe deplin, ca astfel motivele, servind substăntul acestui pro- ces, să fie pusă în adevărata lor lumină. Fac deci un sacrificiu de principiu, pentru-că doar mai ușor puteam alege ceealtă cale, și aceasta desigur era mai proprie d-a scoate 'n relief anomalia, că într'un proces de presă politic, chemați sunt să judece astfel de cetățeni, cari nu înțeleg nici limba productului de presă in- criminat, nici pe cea de apărare a autorului ca acuzat. Pentru-că să-mi permiteți dlor Jurați, articolul acesta a fost scris în limba română și pe cum afirmă acuza, pentrua gitarea naționali- tății române, a-l înțelege deci pe deplin în tot cuprinsul său, în distincții-le-l fine ale particu- larității de limbă, va putea numai acela care care posedă perfect această limbă. Dar, pre- cum am zis, aveam să mă ridic de astădată peste aceste considerațiuni și neținând seamă de aceasta, închizând ochii pentru faptul și mai important, că dumneavoastră domnilor jurați aparțineți cu toții naționalității maghiare, împotriva căreia pretinde acuza c'ași fi atît la ură, prin urmare nu lipsiți de ori-ce interesare — nu vreau să văd în d-voastră altceva, decât judecători drepti și nepreocupați, la acea înăl- țime ideală a chemării, unde se rostoste drep- tatea chiar și atunci când aceasta ar pricinui durere în primul rînd celor ce-o rostesc.

Mărturisesc c'am așteptat cu nerăbdare ziua de azi când în sfîrșit a trebuit să știu, pentruce sunt tîrit dela Ana la Caiafa de un an de zile deja, pentru-ce stau aci înaintea d-voastră și — în- vătînd din pășania atîtor colegi ai mei pentru cari doveditu-s'au de drumul Calvariei căile ace- ste umblate de mine, — pentruce va trebui să sufăr eventual și eu temniță. Cu nerăbdare, pentrucă pîn'aci, nici din actul de acuză, nici cu prilejul pertractării la senatul de acuză, on-

representant al acuzei n-a ardat de necesar a-și scoate argumentele ci le-a ținut ascunse și în chip cu totulul lapidar s'a mulțumit a cita nu- mai articolul penal, de cari m'am făcut vino- vet. Azi în sfîrșit a căzut vîlul. Dar, cu drept, cuvînt o pot spune, că în ceea-ce mi-s'a desfă- surat pr virii, eu nu m'am putut recunoaște și e acea altceva decât neogîndirea lunei de idei și simțiri a dlui acuzator public. Pe mine nu mă izbesc exagerările dlui procuror, nu inter- pretația imposibilă ce-o dă scriselor mele, pen- trucă, dacă mi-a făcut proces, trebuie să și mo- tiveze, dacă m'a declarat culpabil, trebuie să se și 'ncerce a dovedi, dar mă izbește, mai mult mă revoltă înzulte ce a cutezat să mi-le arunce în față atît mie cât și națiunii mele și 'mpo- triva căreia protestez solemn. Este un semn al vremurilor noastre dlor jurați, că ori cine, de- schis și pe față cutează a ne timbra pe noi de nepatrioți, ba chiar trădători de patrie. Dar do- vedit-a vre-odată cineva acuza această infernală în contra noastră? Oare chiar istoria milenară a acestei patrii, nu desminte în chip strălucit aceste afirmațiuni, cu cari în vremea din urmă în chip atît de frivol, se timbrează naționalită- țile din patria noastră? Ce dovedește aceasta is- torie?

Abia aflăm teară, care d'atâtea ori atacată, nu numai existența, dar și hotarele să și-le fi știut apăra în luptele seculare, ca și patria no-astră. Așezăți la hotarele civilizațiunii apusene, tot trecutul nostru e un flanj de lupte grele și oare dacă aruncăm o privire asupra acestor epoace viroase, energia ce-am dovedit-o în lupte, tenacitatea ce-am manifestat de-am fost învinși, nu e oare urmarea acelei concordanței, cu care fiecare locuitor al acestei patrii înfrunta co- munele primejdii — și a cărei bază o putem afla numai în convingerea că existența acestei patrii este interesul individual al fiecărei lo- cuitor al ei.

Să ne închipuim numai patria fără aceasta comunitate de simțire, să ne închipuim că o parte a locuitorilor ei, unele ținuturi ori pro- vincii, ar fi dat mîna cu dușmanii ei, am afla oare de probabil, posibil chiar, ca aceasta din atâtea părți atacată patrie să se fi putut susține?

Ignoranța ori reavoința trebuie, ca cuno- scînd acea istorie, cunoscînd toate firele nu numai sentimentale dar și de interes cari leagă indisolubil naționalitatea noastră de acest pămînt, să ni-s'arunce 'n față acuza nepatriotis- mului.

Trădători ori nepatrioți caute dl procuror acolo unde poate afla, între noi nu-l caute pen- tru-că acel popor ce a născut Huniaz-l nu poate naște trădători.

Atîta în general cu privire la acuza ne- patriotizmului.

Și acum trec la însuși conținutul artico- lului.

Dacă nu mă înșel, păcatul meu este, că am agitat naționalitatea română împotriva națiunii maghiare. Mărturisesc că în felul asta hu înțeleg rostul acuzei.

Naționalitatea română împotriva națiunii maghiare! Doar naționalitatea română este o parte integrantă a națiunii maghiare.

Prin urmare atunci și împotriva naționalității române trebuie ca am agitat și pe cine? Tot naționalitatea română? După părerea mea asta este un evident paradox.

Contra cui am agitat deci? Poate împotriva națiunii etnice maghiare, respective în contra naționalității maghiare? Să examinăm și cazul acesta. Scot din articol, această singură propoziție, care cu puțină explicare forțată se poate referi la naționalitatea maghiară.

„Știm însă noi Românii, că frații, cari în a lor orbire se cred stăpâni peste noi și țeară, vinează sufletele noastre și prin maghiarizarea neamului nostru nădăduesc să fie tari și fericiți în astă lume“.

Alta, ce s'ar referi la naționalitatea maghiară, nu aflu de fel nicide. Ear în asta se cuprinde oare vre-o agitație? Și dacă în adevăr se cuprinde, suntem oare noi de vină? Eu am păcătuit, care am scris acest articol, ori aceia, cari au făcut din această afirmațiune convingere și principiu politic?

Cred că nime nu va putea nega azi tendințele de maghiarizare a rasei noastre din partea statului. Erau timpuri când aceste tendente erau negate oficial, azi nime nu mai face secret din ele. A deveni maghiar nu numai în limbă, ci și a însuși înclinare și spirit maghiar, este după spusele ministrului Berzeviczy o necesitate de stat pe terenul învățământului. Un alt bărbat de stat, prim-ministrul de fericită memorie Bánffy Dezső a declarat-o asemenea deschis, că dînsul politica națională respective idea edificării statului național maghiar, o înțelege așa, că fiecare să se contopească în rasa maghiară, că fiecare are datoria a fi nu numai cetățean credincios statului, ci a deveni și după limbă maghiar.

Apoi întreb, asta o cere interesul națiunii maghiare politice? Cu alte cuvinte deci moartea noastră națională.

Și în fața acestui fapt nu este oare o curată înșalăciune a zice, că nu suntem apăsați? Căci care era opiniunea dominantă prin anul 60 în chestia aceasta? Adresa dietei maghiare dela 6 Iulie 1861 glăsuște astfel:

„Noi voim să dezvoltăm și să asigurăm viața noastră națională pe baza egalității de drept complete. Voim, ca în privința drepturilor civile între diferiții cetățeni ai patriei deosebire de religione și naționalitate să nu se facă, și voim, ca toate aspirațiunile naționale ale concetățenilor noștri să fie asigurate prin lege fără pericolul de a expune țara unei dismembrări politice și a-i jertfi independența politică“.

Ear la 1868 știm că prețul păcii a fost legea despre egala îndreptărire națională, care azi este numai pe hârtie. Cel mult valoare istorică mai are pentru a arăta dezvoltarea retrogradă a libertăților publice din Ungaria.

Pe vremea aceasta o parte a politicianilor români, cari au luat parte la acele memorabile Diete, s'au înrolat în partidul guvernului în credința, că astfel vor putea asigura drepturile poporului român înscrise în lege. Doar sub scutul onoarei naționale era pusă această lege fundamentală.

Pe atunci acei politicieni români, cari nu credeau în sinceritatea acelor făgădueli, și cari mărturisau pe față această neîncredere, erau timbrați de „agitatori“. Viitorul însă a dovedit, că „agitatori“ au avut dreptate.

Eată azi am ajuns acolo, că numai simplu pentru accentuarea drepturilor din legea de naționalități suntem dați în judecată și osîndiți.

Spiritul maghiar s'a dezvoltat permanent și artificial în această direcțiune și în vreme ce noi, cari eram numai în defensivă — căci vedem ce dezvoltare retrogradă arată opiniunea publică maghiară în chestia asta — eram aruncați prin temniți; aștarea urei împotriva noastră în florea în dragă voce.

Sub scutul liberbății de presă a trebuit să ajung aici înaintea D-Voastră ca acuzat pentru un articol, al cărui idee conducătoare este aceasta: „Nu dușmanie, ci frăție vroim în patria noastră. Nu voim să cucerim, ci pace și bunăvoință dorim și dreptul nostru și sărăcia ni-o apărăm. Credincioși suntem M. Sale și Țării. Aici trăim, aici muncim, aici zăc osemintele stînte ale părinților noștri, altă țară, alt pământ nu dorim!“

Dar Români vrem să fim acum și totdeauna. În valea Dunării și prin Carpați, soartea ne-a adunat multe neamuri și semănat deavala. Să trăim în iubire și frățietate. Nu unit pe alții

robind, ci deopotrivă drepturi avînd și împotriva dușmanilor unit pe alții apărînd“.

Într-aceea în contra noastră apar zilnic cele mai grosolane insulte și ațitări la ură, dintre cari îmi permit a vă prezenta un specimen. În N-rul dela 9 Oct. în organul politic săptămânal „Magyar Közélet“ a apărut din penna lui Dr. Ludvig Rezső un articol despre naționalități, al cărui concludie este următoarea:

„Și rasa maghiară a știut cândva uri dobîndind atunci rezultate peste rezultate. Azi teoriile maniace rau înțelese și servilismul conducătorilor a nimicit ura din sufletul ei: această putere de însemnătate pentru conservarea de rasa. Nespus de mare serviciu face acela națiunii sale, care de acu trezește această ură și o altoește în inima și sângele noii generațiuni maghiare. Ură profundă trebuie să destepăm împotriva tuturor acelor, cari ni-se pun în calea dezvoltării noastre naționale, împiedcând-o ori retardînd-o, pentru că numai împotriva acelor putem urma o luptă inexorabilă, pe care li urim“.

Acum închipuiți-vă d-lor jurați, că în acest admirabil essay cuvîntul „maghiar“ este înlocuit cu acela de român așa că admirabila teorie să sune astfel: Și rasa română a știut oarecînd uri etc. și ca în loc de Dr. Ludvig Rezső să fie semnat Sever Bocu, oare ce ar zice dl procuror?

Acelui domn Ludvig Rezső nu i-s'a întâmplat nimic și nici nu i-se va întâmpla.

Și acum, cu drept cuvînt mă pot întreba cu ce-am păcătuit.

— Este în articolul acela și altele nu numai ce ni-ai cetit, căci pentru propovăduirea dragostei, prea de înțeles, nimeni nu poate fi persecutat — veți zice D-Voastră.

Apoi recunosc că este. Și încă agitație.

Am agitat o idee. Ideea participării naționalității române ori de va pace mai bine, a cetățenilor de naționalitate română la viața constituțională. Ideea activității, cum o numește opiniunea publică. Am agitat ca poporul român, care trei decenii de-a rîndul n'a luat parte la luptele constituționale, urmînd politica pasivității — cu cauzele nu mă ocup acum — să rupă cu aceasta și să treacă pe acel câmp de luptă, unde și Maghiarii într-una i-au chemat: în parlament. Decenii întregi nu ni-a putut politica maghiară ierta, că ne-am ținut la o parte de câmpul luptelor constituționale și am urmat o politică, care în esența ei era așa zicînd negațiunea statului și eată cînd s'a ivit așa zicînd prima rîndunica — cu dl procuror a avut onoarea a face cunoștință. Cîta sinceritate a putut fi în acele chemări, se dovedește acum cînd ne-am decis ca în adevăr să intrăm în parlament. Ca de incurajare, a venit prea on. acuzator public și ne-a calificat de punibili, primul productivist de presă.

Ce-am zis în aceasta?

Asta e deci agitațiunea punibilă? Un apel, un îndemn, ca trei milioane de cetățeni să participe la viața constituțională a patriei lor, constituie oare criteriul unui fapt penal? Dacă da, atunci îmi recunosc păcatul. Dar și atunci, rog pe dl procuror, ca pe baza principiului de egală îndreptărire să nu facă cu mine excepție, ci aducă aici pe toți cugetătorii români, să aibă toți o soartă cu mine. De ce să mă distingeti numai pe mine? Fie egalitate deplină. Doar așa a înțeles egalitatea și țaranul nostru în 1848 cînd a întreat: „Mă rog, dacă acum este egalitate — vine pus și nemeșul pe dereș“.

A mai rămas o idee în articolul incriminat, pe care n-am atins-o, alianța naționalităților. Mă mir foarte mult că dl procuror s'a scandalizat așa de mult de aceasta. Dacă ar cunoaște evenimentele politice numai a ultimilor ani, n'ar fi vorbit despre chestiunea aceasta așa cum a vorbit. Nu vreau să intru în argumentări că anume pe temeiul egalității de drepturi și cetățenii nemaghiari au libertatea de întrunire și asociare, simplu de tot amintesc că această alianță politică a naționalităților a existat și există, și în 1895 s-a ținut și un congres regnicolar în Budapesta. Nu e deci nouă idea, nici n-a pornit delă mine și numai desorientarea d-lui procuror o dovedește, că n-o știe aceasta. A afirma deci c-aș fi ațitat și pe naționalitățile din patrie este și pentru cuvîntul acesta absurd și pentru acea, pentru-că articolul acesta a fost scris românește, în foaie românească pe care n-o cetesc nici Slovaci delă nord, nici Sârbi

dela sud, căci pe Sași mi-se pare că i-a pomenit.

Aș fi ajuns la sfîrșitul explicațiunii ținutului articolului pricinuit. Am repetat cuvîntul gîndurile cari m-au condus la scrierea articolului. Că mi-a succedat ori nu a vă conștientat va dovedi-o verdictul D-voastră.

Dar va dovedi verdictul acesta și ațitările. Va dovedi, prea stimabilor d-ni jurați în prezență, patriotismul D-Voastră. Pentru-că în minut nu mi-a trecut prin minte, așezînd pe nici unul dintre D-Voastră cu patriotul Réz Mihály, cu acel patriotism de răspîndește trage hrana din ațitarea discordiei între naționalități și Maghiari.

Azi e popular patriotismul acesta, pe care s'a format din agitația neîntreruptă a mai josnice instincte de rasă, pe lângă care e rentabil, se poate ușor schimba în monștru. Dar noi concepțiunea stîntă a patriotismului la alt izvor o căutăm. Un mare mare baronul Eötvös József își învață astfel alții.

„Ori-ce obstacol pe care-l punem în calea dezvoltării naționalităților: în măsura în care duc la tînta de a despoia patria aceasta de mai frumoase speranțe“.

Intr-o scrisoare adresată lui Falk Miksa publicată de acesta, scrie:

„Precum în chestiunea naționalităților și în celelalte chestiuni am stat și voi sta pe aceea parte, care luptă pentru libertate și așa convins, că făcînd aceasta, deodată interesele specifice maghiar îl promovez. Sunt mulți care privesc lucrurile decît din punctul de vedere maghiar și pe cari progresele veacului nostru îl interesează numai într'atîta, încît pot influența asupra națiunii noastre. Eu văd în nostru propriu a mi-i închipui separat de viața întregului, nu pot“.

Așa a scris și vorbit Eötvös József, agitat gîndit „înțeleptul patriei“, Deák Ferencz și alii le invoc marea lor suflet, n-am altă deosebire decît aceea să recunoașteți și D-voastră această evanghelie a patriotismului, și nu aceea pe care o vestește dl procuror. Vom da astfel întru o parte tributul nostru nemuritoare-i lor memorii și deși vom fi despartiiți în multe alte, dar fi ceva în care vom fi una: în dragostea țării.

Noi ne iubim patria și bucurăm de ea tot tot pentru dînsa: brațele, munca noastră, și cîere lipsa: viața noastră. Dar nu putem renunța la un lucru: naționalitatea noastră care în limba și cultura ei trăiește nemuritoare. Patriotii sunt renegați nu suntem în stare a fi. Și cine ar mîci dragostea de neam din sufletele noastre, acela ne-ar distruge toate nobilele sentimente.

Dar ori cît de osebite pot să fie conștientările asupra acestei concepțiuni, un lucru e cert, că esența însăși a procesului de fată libertatea, precum și chestiunea naționalităților nu este altceva decît chestiunea libertății. Se pot aceste două lucruri despartii: naționalitate și libertate. Amîndouă de odată au venit lume, ca ființe gemene, într'un leagan au fost culcate și dacă soartea crudă ori sufletul rău al tiraniei ce mereu se reîntoarce, va vorbi tr'o groapă vor fi și înmormîntate. Pentru se zice, că dacă moare unul dintre gemele celalalt de durere încă nu trăește mult.

Și dacă verdictul D-voastră va fi osîndit atunci ziua de azi fi va tot odată o zi de libertate de presă. Pentru-că a prigonit articolul acesta nu se poate, decît pe câmpul libertății de presă, iar acesta — știut este — e teritoriu imun. Dar dacă totuși ați fi în nedreptătare cu privire la hotarele unde începe libertatea acestui teritoriu, Vă rog d-lor jurați să ceti-vă din nou aminte de Ludvig Rezső Réz Mihály, pe cari vi i-am citat și cari credeau înpinse destul de departe aceste hotare.

În numele dreptății, al libertății de presă și al patriotismului rog să mă achitați.

Terminînd acuzatul pledoarul său a vădat și plin de argumente zdrobitoare la cauza neîntemeiată a procurorului, s'au înmulțat întrebările pentru curtea cu jurați cîndu-se imediat la rechisitorul procurorului și vorbirea de apărare puternică a avocat Dr. Ioan Suciu, care a vorbit cu efect simțit, demnitate și profund apăsător juridic. Rezultatul care se știa dinaintea fost, că acuzatul a fost pedepsit cu 3 ani temniță de stat și 500 cor. amendă în bani.

Publicăm aci pledoarul d-lui apărător în țirine.

Onorat tribunal regesc !

Prea stimaților domni jurați !

Sunt în deplina conștiință a greutăților cu care am aici, în locul acesta în împlinirea înaltei mele chemări de apărător, să mă lupt.

Și recunosc, rechizitorul ce l-ați auzit, mi-a greunat și mai mult poziția, nu doar că ar fi justră cât de puțin acuza, ci mai mult d'aceea că prea on. reprezentant al acuzei născând exploata situația curioasă a acuzatului și a mea această sală, a apelat nu atât la *judiciul și încredințarea d-lor jurați cât mai ales la conștiința lor politică și la preocuparea oarbă ce în jurul firească rezultă din ea, așteptând dela aceasta, scutirea cuvântului de „vinovat“ asupra acuzatului.*

Nu-mi poate fi scopul a brusca pe prea on. jurați, ar fi și de prisos deja a excepționale pe care, fie pe toți în rolul ce-l au, și nici n-o fac.

Dar, așa cred că nu voi vătăma pe nimeni, în mod cu totul abstract, voi arăta *anomalie*, care precum la toate așa numitele „procese de agitații naționaliste“ — se ivește și în procesul de presă de față, că anume: când trece să se țină judecată asupra vre-unui jurnalist maghiar, pentru agitație la ură împotriva naționalității maghiare, când prin urmare naționalitatea maghiară este partea interesată, declarată ofensată — suntem siliți a alcătui corporația chemată a judeca asupra acuzatului dintre cetățeni, cari așa cred — până la ultimul cu toții parte din naționalitatea pretinsă de acuzat.

Zic, nu în chip de excepție amintesc aceasta, ci numai pentru ilustrarea chemării mele exclud de grele și totodată pentru accentuarea faptului că de ilioială a fost acuza pentru acuzat apelând la pasiuni politice și punând preocuparea în vibrare, circumstanțele și altfel cu totul anormale se silește a le exploata în detrimentul acuzatului.

Ca jurist, cunoaște bine și dl acuzator publicanoma juridică în propria-i cauză — și nu mai are o știe că „părți cât de puțin interesate tot înjurii o hotărîre ce s'aude în propria-le cauză“.

Dacă deci, în urma împrejurărilor particulare patriei noastre trebuie să ne împăcăm — bine zis noi naționalitățile trebuie să îndure în lipsa altui expedient mai înțelept și mai bun — în așa dese procese intentate sub titlul „agitație împotriva naționalității maghiare“ ca de naționalitate maghiară cari se pot numi jurați să judece asupra acuzatului de altă naționalitate: am fi așteptat cu drept cuvânt dela reprezentantul acuzei cel puțin atâta, ca în cunoștința acestei anomalii juridice să nuziască și să a lua din ascușul diferențierii de sentimente și a contrastelor de convingeri și scopuri, și nu *contrariul*, d-a le agrava și în vederea scopului său de a-l declara pe acuzat de vinovat, a le pune în vibrare pe băncile Curții cu

Doar anomalia amintită este și de altfel o *anomalie destul de fatală* a sârmane noastre care a mult trudită noastre dulce mamă, ce este mai multe osebite neamuri la sinul ei. Este un adevărat păcat a forța acest „unicum“ și a-l face și mai dureros pentru aceia, care și așa e destul de nedrept și grav.

Le știu și cunosc reflexiunile la acestea: „Cetățean liber judecă asupra concetățeanului liber și nu Maghiar asupra Românului, ori altă naționalitate. Fiecare jurat judecă după conștiința și jurământul depus și nu după sentimente și aspirațiunile sale politice“. Cam în chestia sună „desmintirile“.

Ei bine, și eu doresc și eu aștept, ca — în de față cel puțin — la tot cazul așa să fie! Dar vă rog a nu-mi lua în nume de rău, *doar am scrupuli*, și și mai puțin dacă-mi este respectuos a le spune pe față.

„Dezbracă-l pe om de slăbiciunile omenești și înfruntă-l înaintea ta — zice înțeleptul dela

„Așa cred, nimeni dintre prea onorații jurați nu va simți ofensat, dacă declar că eu nu ved în înfrîng, ci deși cetățeni aleși și distinși în vremi, însă într-o slăbiciune ori alta

deopotrivă cu mine și alții — prin urmare deci oament absolut nu lipsiți de slăbiciuni omenești.

Și nu vă ofensez prea on. domni jurați nici atunci, când imi permit a da expresiune acelor scrupuli, că d-voastră, cari aparțineți naționalității maghiare, acum când sunteți chemați a judeca asupra unui concetățean al d-voastră de naționalitate nemaghiară, că agitat-a la ură ori nu, împotriva naționalității maghiare și prin urmare și împotriva d-voastră: fi-ve-ți oare în stare a Vă libera deplin de simțirea la tot cazul ardentă ce-o sălăsluiți în sinul d-voastră față de propria naționalitate și interesele aceleia, fi-ve-ți oare în stare a Vă dezbrăca de preocuparea națională ca slăbiciune omenească și stând pe pedestalul semizeilor, izvorîndu-vă verdictul dintr-o convingere absolut obiectivă, a Vă dovedi de birotoniști zeitei Justiției nepărtinitoare și fără prihană.

În nobila-mi chemare de apărător toată simțirea mea, fiecare cuvânt al meu va nizi spre a Vă ușura aceasta, prea stimaților domni Jurați. Căci ne iubim, eu și clientul meu, naționalitatea noastră, nu mai puțin ne adorăm patria și în adorațiunea aceasta se cuprinde și iubirea și stima concetățenilor noștri și îndeosebi dorul, *d'ar veni odată vremea ca instituțiunile scumpei noastre patrii curățindu-se de ori-ce defecte s'ajungă a putea oferi totalității națiunii mulțumire, frățietate și armonie a sădi în inimă.*

Nu numai *stimăm noi* „verdictul după conștiința și jurământul cetățeanului liber“ — dar îl și *implorăm*!

Și scrupuli nostri nu sunt altceva, decât expresiunea unui ferbinte dor după vremurile acele stări ideale.

Cu atâta mai regretabil, că tocmai din aceea parte de unde ni-se „desminte“ *sus și tare acești temeinici scrupuli, ne întâlnim cu tendințe cu totul contrarii în viața practică.*

Căci pentru aceea, că cei dela „putere“ — și notez că sub terminul acesta eu nu înțeleg naționalitatea maghiară, ci partidul dela stăpânire și pe conducătorii săi — n'au fost, nu sunt pătrunși de așa mult respect față de „exprimarea votului de judecător după conștiința și jurământul cetățeanului liber, abea aflăm exemplul ilustrând mai caracteristic, ca și sistarea Curții cu jurați din Sibiu ca judecătorie de presă.

În Sibiu, Curtea cu jurați se alcătuea în majoritate de cetățeni Sași. Și cine ar putea afirma, că concetățenii noștri Sași nu sunt fii onestii, buni și demni de încrederea acestei patrii, patrioși credincioși ai Ungariei? Oare unde Doamne ar putea ei grăvia? Spre marea Germanie? E doar așa departe de dînșii!...

Și judec-au în Sibiu concetățenii noștri Sași, cetățeni liberi, după conștiința și jurământul lor — mai ales în procese de presă, în cari Român era acuzat de agitație împotriva naționalității maghiare.

Dar pentru-că n'au pronunțat totdeauna verdictul de vinovat asupra acuzatului, verdictul dat „după conștiința și jurământul lor nu numai n'a impus șovinismilor dela putere, ci au căzut de-a dreptul în păcatul a fi nedemni de încredere „cetățenii liberi“ și ministrul, brevi manu l-a confiscat Sibiuului Curtea cu jurați.

Mulțumesc de acest respect al verdictului obiectiv dat după conștiința, și jurământul cetățeanului liber, că atunci când *dă dreptate acuzei* e „sfânt“, iar când *dă dreptate apărării* — este dat de „cetățenii puțin demni de încredere“.

Doar frații noștri Sași nu puteau fi preocupați, *nu-i iubesc mai mult pe Români decât pe Maghiari și nu judecau în propriile lor grăvamine.*

Ear pentru judecata obiectivă a unei cauze au inteligență, e știut doar că nici o naționalitate din Ungaria, nu stă la acea treaptă a culturii generale ca și Sașii. Pe lângă aceasta intruneau mai ales pedanteria obiectivă înclinătoare spre Grindlichkeit-ul german.

Și totuși au luat judecătoria de presă dela dînșii!

Ei bine: *este o pildă înspăimântătoare aceasta pentru noi naționalitățile nemaghiare.* Se tradează la evidență, că în procesele aceste politice s'ascunde o *întă, spre ajungerea cărei finte guvernul nu ține pe alții capabili decât de naționalitate maghiară.*

Dar oare justiție este aceea judecată, a cărei motor este oare-care tendință politică?

După modesta mea părere nu e, și aceea nu este altceva decât cel mult parodie.

Românul are un proverb care sună așa „Turcul te bate, turcul te judecă“. Cu aceasta a caracterizat lapidar împărțirea de dreptate a kadiului turcesc, sub al-cărui jug nefast a suferit atât de mult.

De n'ar avea poporul român, din incidentul proceselor asemănătoare celui de azi — mutatis mutandis — cauză de a aplica și la prezent aceasta zicătoare! Imi place să cred, prea stimați d-ni jurați, că Dvoastre veți depune azi temelia unui alt renume al juraților maghiari.

Căci doar cred, că sunteți în deplina cunoștință a poporului, că *glasul verdictului D-vo. nu se perde nici în sala aceasta*, nu numai pe acuzat îl lovește ori scutește — pentru că *verdictul D-voastră cu puterea detunăturii unui tun imens îl ia pe aripile sale vestea sburătoare* și-l duce în periteria a multe sute de kilometri, *bătând la fereastră fiecărei case ori colibi românești.*

Și dacă detunătura verdictului D-voastră va vesti pe un nou căzut jertfă dragostei sale de neam, doileu se va întinde iar peste multe sute de inimi de cetățeni, cari toate bat pentru o trinitate de ideal: libertate, frățietate și egalitate, pentru-că vestitoare le va fi aceea groaznică detunătură, că în nefericita noastră patrie — ori cât s'ar tăgădui — *întinsă pe catafalc stă libertatea, batjocorită e egalitatea, ear frățietatea nu se manifestă decât în aceea, că frate e mai mare vrea să-l amuțască pe cel mai mic.*

Iar dacă în urma verdictului achitător salva de bucuria va vesti șgomotul, auzului plăcut, inimii dulce, și aurora unui viitor mai frumos răsări-va: binecuvântat fi-va numele D-voastră, pentru-că înălțătoare, strălucită fi-va pilda ce-o veți da generațiunilor viitoare, cum poate contribui la pregătirea și asigurarea fericirii patriei patriotul înălțat, cetățeanul adevărat: *exercițând dragostea, propovăduind pacea, închipuțiile vine, uitându-le și iertându-le.*

Sufletul nobil, îngrijorat de viitorul patriei mult iubite a marelui Széchenyi se vă inspire și aducă-vă aminte de înțeleptele-i cuvinte:

„Naționalitățile patriei nu cu rigoare ci cu dragoste trebuiesc câștigate — nu cu brutalitate ci cu comunitatea de simțire a libertății trebuie să le legăm de noi și nu cu limba și cu naționalitatea lor ci numai cu unitatea statului și cu sentimentul dragostei, alipirei și al încrederii față de instituțiunile sale constituționale, largin-le în deplină egalitate și pentru dînșii îi putem contopi cu Maghiarii pentru nou mileniu“.

* * *

Ear pertractăm deci proces politic.

Curios, că abstrăgând dela Rusia, nu este țeară în toată lumea, unde relativ să fie atât de mare numărul proceselor politice, ca tocmai în fericita Ungarie.

De Rusia cine s'ar mira? Despot îi șade pe tronul și istoria ne învață, că în umbra tronului despotice totdeauna a încolțit floarea de sânge a răpirii de libertate, a persecuțiunii ce nu cunoaște D-zeu și a torturilor neomenești.

Dar... Ungaria!?

Stat „constituțional, pe al cărei tron șade „cel mai constituțional“ rege!

În Ungaria — se serbează 15 Martie (Mărcius idusa) liberarea lui Tancsics și eterna înviere a libertății de presă!...

În patria ungară — așa se zice — nu sunt asupritori, prin urmare nici asupriți!

În Ungaria — așa se zice — fiecare cetățean este egal îndreptățit. Cum și sună începutul art. de lege 44 al legii din 1868 redactată de înțeleptul patriei Deák Ferencz?

„Toți cetățenii Ungariei și pe baza principiilor fundamentale ale constituției în privința politică alcătuiesc o națiune, națiunea maghiară, unitară și nedespărțită, a cărei membru egal îndreptățit este fiecare cetățean al patriei aparțină el ori cărei naționalități“.

Cum ajunge deci Ungaria, la fama gloriei dubii, să emuleze cu Rusia Siberiană în privința acestor procese politice și în privința *recordului* „condamnărilor aproape totdeauna sigure.“

Sunt doar mulți agitatori? De unde. Nu asta-i pricina.

Pricina e, că precum în Rusia, unde asemenea sunt multe diferite naționalități, pe cari, *puterea vrea să le contopească în elementul alcătuitor de stat și să silește să le despoae de independența lor de limbi și rasă, de cultura lor specifică precum și de dreptul la o viață națională individuală, așa și-n sermana noastră patrie în*

nainte de 1848, dela 1849 până la 1867 și dureri și d-atunci încoace, se manifestă mereu tendințe de contopire a naționalităților.

Și cine li se pune în cale, acestor curente șoviniste, e: „agitator“, parie. „vogelfrei“, în care a lovi cu piciorul este și azi merit înaintea unor anumite cercuri.

Dar să reprimim asupra vremurilor mai de mult, pentru-că sârmana aceasta țeară e nu numai din 1868 bogată în „agitatori“ și nu numai d-atunci vestită de procesele sale politice.

Și dacă tot-deuna detentorii puterii de stat au dreptate și dacă acela, pe care reprezentantul puterii de pedepsire a statului, îl învinuiește cu acuza agitației și-l face să-l și osândească, să-l arunce în temniță, este totdeuna un adevărat agitator primejdios de stat. ean să vedem cari au figurat ca atari, înainte de 1848, în Ungaria constituțională de atunci.

Tu suflet mare al lui Wesselényi Miklós, fă mărturie, nu pentru „agitatie“ ai ajuns în 1836 în temniță, care ți-a răpit lumina ochilor?

Nu (vérbirak) tribunale de sânge ale lui Caraffa, te-au osândit ca vinovat pentru „tendențe și meșteșugiri primejdioase a turburării ordinii publice, ca delict demne de condamnare“ ci tablă regească alcătuită din judecatori curați maghiari te-a luat în judecată și curia reg. maghiară te-a osândit la trei ani temniță.

Și Kossuth Lajos, bietul avocat, cum ar fi ajuns la prilejul să-și însușească limba englezească în așa măsură, încât mai târziu la 1851 cu sublimele-i discursuri engleze să pună în uimire Englitera și America!

Cum s'ar fi dezvoltat modestul avocat până-colo ca inima poporului maghiar să bată cu dînsul și numele său să eclipseze și azi în strălucire și ori care alt glorios nume maghiar, dacă detentorii puterii publice în 1836 nu-l osândeau sub titlul agitației la 3 ani temniță, pe cari i-a petrecut mare parte în cazamatele de lângă poarta Vienei a fortăreței din Buda.

Și care era crima lui Kossuth Lajos?

„În jurnalul său („Országgyűlési Tudósító“) a vestit principiul egalității(?) drepturilor personale și de avere cu gravamenul lămurit al constituțiunii noastre monarchică-aristocratică, i-a luat în părtinire pe tinerii Dietei ce erau sub acuza agitației, pe Wesselényi, prin atătare cutezând a se ridica vădit împotriva statului public“.

Și noroc mare, că în fața acestor oribile crime, i-s'au socotit de circumstanțe atenuante că „motivul fapturii, după propria sa mărturisire a fost câștigarea pânii de toate zilele (d-atunci se zice poate despre acești acuzați că e chestie de pâine pentru dinșii agitarea) ca din actele de proces a fost „vanitatea nutrită de alții într'insul și extasierea“ pentru-că numai „circumstanțele aceste atenuante“ l-au mântuit de osânda perderii capului prevăzută pentru crima sa în art. de lege IX din 1723.

Lovassy László, care osândit la 10 ani temniță, te-al rentors ca un alienat mort-viu în casa părinților tăi, Lapsánzky, Tormásky Ános, F. Tancsics și atâți alți martiri anonimi, ați putea tăgădui oare că patria vă iubită, a purtat asupra sa totdeuna afurisenia proceselor politice?

Ori poate în adevăr ați fost atățatori, pe cari după merit va pedepsit osânda, care — repet — nu judecatori d-ai lui Haynau ori Schmerling, că judecatori maghiari constituționali, v-a dictat-o vouă?

Despre vremurile ce-au urmat anului 1848 nici nu vorbesc. Este oare cine să nule cunoască pe acelea și este oare cine ar nega, că în intervalul acesta cu miile la număr au decurs procesele politice și în afară de atâția jertfiți, mil de emigranți au mâncat pâinea amară a pribegiei.

Sârmană Ungarie!

Decenii de-a rindul au fost timbrați de a liferat „agitatori“, „trădători“ și criminali în „lesa majestate“ cei mai aleși titani ai naționalității maghiare, ca după 1868, după „împăcarea generală“ alte rase, bărbații aleși ai altor naționalități, deșteptăți și dinșii de marea idee conducătoare a veacului XIX, de „idea naționalistă“ s'ajungă pe banca acuzaților, vinovați d-aceas fărâdelege: alipirea ferbinte la neamul lor.

Fericitul Alexandru Roman, fostul deputat dietal al Ceichei maghiare, acest de altfel stămpărat și sedat temperament, singur pentru faptul că soarta la pus în fruntea unei foi politice românești, vreme îndelungată a fost un internist liniștit al temniței din Vaț.

Și pe dînsul l-au urmat șirul neîntrerupt al politicianilor și jurnaliștilor naționalității române,

cari toți, implicați în procese politice, au ajuns aruncați în temniți.

Slavici, Albini, Macavei, Russu, Braniste, Moldovan, Pop, Moța și atâți alți distinși jurnaliști români, fărâminti de garda mare a anonimilor.

Am ajuns deja acolo, că la noi Românii nici nu se consideră de jurnalist „pour sang“ acela care nu cunoaște Vațul și Seghedinul pe „dinăuntru“.

Ear dintre politicieni în fruntea multor altora acolo sunt cei 13, pardon 18 osândiți ai procesului Memorandului.

Impotriva ziarelor noastre politice decurge o adevărată campanie de nimicire. „Tribuna“ din Sibiu, în cursul vieții sale de 18 ani, a îndurat nenumărate procese de presă, până ce în sfârșit pe baza legii de presă din epoca lui Bach, sub greutatea unei osânde de 11 mil coroane a fost zdrobită.

Mult a suferit și ziarele de odinioară „Albina“, „Observatorul“, „Luminătorul“ și „Dreptatea“, ba chiar și „Gazeta Transilvaniei“.

Azi „Tribuna“ dela Arad este luată din nou la rind.

Două colaboratori ai ei, au dat față cu Seghedinul, azi a venit rindul pe redactor...

Prea onorată curte cu jurată!

Am făcut o scurtă reprimire istorică asupra proceselor politice ale trecutului mai îndepărtat și a celui mai recent.

Până la 1860 exaltații naționalității maghiare, ear dela 1868 exaltații naționalităților nemaghiare stau în cale la cineva.

Cineva, căruia-i place a-l evalifica de agitatori și aruncându-i în temnițe ale amuți glasul. Cine e acest „cineva“?

Doar ordinea publică?

Siguranța publică? Ori poate: Interes de stat?

Nici una!!

Interesul celorla dela putere, prin urmare nu un interes de stat, nu interes public, ci *interes particular, interes personal, care e destul de temerar a se îmbrăca în haina interesului public*: acesta e acel cineva, care vrea să drapească curente ce i-se pun în cale în persoana celor mai distinși exponenți și s'amutească opiniunile vrăjmașilor.

În Rusia, este interesul particular al *stăpânirii de police*, ca să se susție în posesiunea puterii. Toți deci, căți pretind drepturi cetățenești, cari luptă pentru înființarea unei vieți constituționale, sunt *agitatori, resturnători de stat*, oameni fărâdelege, demni de exiliul în Siberia.

Și în Rusia, oare însuși poporul băstinaș rusesc pretinde, forțează asupra Polonilor și Finlandezilor, a limbii și naționalității lor. De unde! Suferă, o duce în mizerie și tângeste în lanțurile sale însuș poporul rus și are alte nevoi decât să cugete, ce să se facă cu Polonii și Finlandezii.

Nu poporul rusesc pretinde contopirea celorlalte naționalități, ci sistemul dela putere, care în alipirea Polonezului, Finlandezului și a Românului din Basarabia de limba și naționalitatea sa întruna vede o alipire „culpabilă“, față de constituția lor veche, de libertatea și de tradițiile lor. Vrea să-l *despoaie deci de limba ca deodată cu asta să fie despoiați și de tradiții!*

În patria noastră înainte de 1848 ce proces a fost în curgere?

Încă Maria Terezia începuse desnaționalizarea maghiarimei. Idea națională pe vremea aceea era încă sub spuză, și așa îi era ușoară problema, genialei regine.

Iosif, regele neincoronat, a crezut de sosită vremea pentru ignorarea constituției maghiare, dar precum acest extraordinar domnitor și-a întrecut și în alte privințe epoca, așa și aceasta s'a pripit, și sfârșitul a fost reacție.

Îndată ce însă în 1804 din multe regate și principate mici s'a înjghebat împărăția austriacă, dorul utopistic al centralisatiei iar a incolțit în inima celor dela putere și e numai natural, că formând sămînța așa numitului „imperiu“, contopirea Ungariei în marea Austrie a fost dorul cel mai ferbinte al centraliștilor.

Și fiindcă ei și nu țeara Ungaria aveau acest interes, agitator, criminal răsturnător de stat a fost fiecare, care s'a pus împotriva curentului centralistic, care a cutezat a lupta și a se însufleși pentru păstrarea constituțiunii și pentru interesul independenței și neatrănării Ungariei.

Așa au ajuns în temniță, Wesselényi, Kossuth, Lovassy și atâți alți așa numiți „agitatori“.

Dar cu ivirea zorilor veacului XIX a răsărit asupra popoarelor *idea conducătoare* a acestui

veac — cum a numit-o baronul Eötvös József — „idea de naționalitate“.

Și se poate, pe om a-l ferece în lanțuri, a-l arunca în temniță: dar „idee“ a suprima, a amuți, pentru asta nu este putere, nu este forță în lume.

Și pentru-că este *idea neînnvingabilă*, sistemul centralistic în patria noastră, atunci când își lua la sigur biruința când înecând în sânge rezistența și umplând temnițele dela Iosefstadt și Kufstein — credea în sfârșit că numai este nici o rezistență, căci „țeara e liniștită ca un mormânt“ — a fost silită a da faliment și a se tirgui la 10⁰ la sistemul dualistic de azi.

Fața de tendințele de contopire a învins idea de naționalitate.

Și așa s'a întâmplat aceasta și cu alții.

Este deci — ținând cont de învățămintele istoriei — ceva rațiune în așa numitele procese de agitație naționalistă?

Nu este!

Acela perde, cine le câștigă și acela câștigă, cine le perde. Aceasta ne învață trecutul.

Mazzini, prin martiriul său a devenit bărbatul conducător al Italianilor. Orbul Wesselényi prin martiriul a devenit mare și nemuritor.

Și că Kossuth Lajos cu ce sentimente a primit prigonirile pornite împotriva sa din partea Camarillei, o ilustrează mai frumos din opera apărută în redactarea lui Szilágyi Sándor (A magyar nemzet története), fasciculul IX. scris de marele istoriograf Ballagi Géza.

„Prin improcesuarea și deținerea lui — de că s'a făcut pentru înfricarea opoziției, fle pentru a-l face pe Kossuth însuș neprimejdios — guvernul ajunge tocmai la contrariul, la ce vrea să-jungă. Pe opoziție o îndirjește și mai mult împotriva sa. Ear lui Kossuth, ca agitator, îi dă o puternică armă în mână“.

„Asta o știe însuș Kossuth mai bine. Tocmai de aceea când îl deținu, nu numai nu se spărie, dar cu o adevărată însuflețire își aduce aminte de suferințele-i ce le prevede? ... Martiriul său propriu îl privește de capital care fructifică în favorul națiunii sale“.

Și așa s'a și întâmplat.

Improcesuatul și întemnițatul Kossuth Lajos a câștigat teren și a ajuns în fruntea poporului său, până ce guvernul centralist încetul cu încetul a perdut, prin greșelile sale, terenul de sub picioare.

Sever Bocu deși nu e din elementul lui Kossuth Lajos, dar legea naturii este veșnică: furtuna ploiasă ce a trecut, întărește și dă suc tocmai așa stajarului puternic ca și vlăstarului plâpând...

* *

După aceste premise trec la articolul incriminat. La 6 Ianuarie 1904 vechea „Tribuna Poporului“ a luat numele de „Tribuna“ în locul organului încetat la Sibiu cu același nume.

Din acest incident, pe cum și din incidentul că Românimea din comitatul Aradului a rupt cu pe față cu pasivitatea, a apărut în primul număr al acestui ziar un articol de fond sub titlul „Tribuna“, în care a fost indicată direcțiunea ce ar avea de urmat acest organ, pledând pentru activitate și îmbărbătând în termeni elocuenți pe frații Români pentru aceasta direcțiune.

Acest articol este incriminat în întregime. Nu știu la ce țintește acuza. Voeste poate să zică, că în acest articol nu este un singur cuvânt, care n'ar fi demn de reprobare, și care n'ar conținea delict de agitațiune? Ce au zis oare acuzații lui Kossuth Lajos: „propovăduia egalitatea dreptului personal și de avere“... de asta era vinovat un bărbat și pentru asta a fost el condamnat în secolul XIX, jumătate veac în urmă, după ce Europa a serbat renașterea drepturilor omenești între acordurile mărețe ale cântului libertății, egalității, și fraternității!

Câtă mărginare!

Și examinând întreg conținutul incriminat al articolului „Tribuna“, întreb pe dl procuror ce fel de agitațiune punibilă se cuprinde în paragrafele 1, 2, 3, 4, 5?

Ori poate au ajuns până acolo ca „ca a nu voi dușmănie, ci frățietate, a nu voi cuceri: a a dori pace și înțelegere“ să constituie în Ungaria delict punibil? Este încă și azi punibil să lupti pentru egalitate de drept? Este oare agitațiune punibilă a vesti: „să trăim în iubire și frățietate“?

Căci dl procuror a incriminat întreg cuprinsul articolului prin urmare și aceste pasaje: ironie!!

Dar nu voesc să mă sustrag dela analiza proasă a întregului articol, din contră am să ocup cu el în mod amănunțit.

Ca introducere notez, că acest articol a scris pentru Român, și astfel unele aluziuni ai Român le poate înțelege fără o altă explicație.

Pentru a face d-voastră dlor jurați să înțelegeți perfect acest articol, îmi iau voie a vă fi fidel și cu onestitate la fiecare pasagi cu comentariu.

(Apărătorul aici face comentariu frază de frază a articolului întreg arătând și dovedind că o parte din art. nu este îndreptată împotriva maghiarilor și că de vre-o agitație la împotriva națiunii maghiare nici vorbă nu are.)

(Din cauza lipsei de spaț sfârșitul va urma numărul viitor).

Lasam să urmeze acum articolul incriminat aparut anul acesta la 6 Ian. (25 Dec. ca număr de Crăciun) sub titlul »Triunghi». El este următorul:

Am revenit la matcă.

Ridicaseam steagul de luptă pe moarte pentru drepturile firești ale neamului nostru oropsit și nedreptățit.

Și izbutit-am să simțăm durerile neamului întreg și cel din urmă fecior din valea noastră a codrului de lume uitat.

Nu a fost sat și colibă, unde să nu auzim glasul sfâșietor al buciului de deșteptare.

Din Sătmăr până în Doloave și dela Brașov până la Brașov au umplut satele de dărmii cu pene de cocoși la pălărie, că cuprins tremurul și frica de feciorii roșii.

Asta-i bucuria noastră, că-i semn de învingerea lor. Și nu a fost neam în lume, prin căciulire să fi ajuns la bunătățile vieții, ci numai brațului tare și inimii curajiste zîmbește strălucirea dulcei învingeri.

Am deșteptat lumea. Și înzădar filosofii carturarii cântesc asupra noastră cu fleacurile celor neputincioși, căci după Cannae învingerea în veci strălucitoare a neamului și multe a suferit Romanul, până la Roma a ajuns a lumii regină.

Lungu-i drumul Clujului, dar' plin era, acum zece ani, de feciori români gata să se lupte și de moartea învingătoare, căci și pe astăzi s'a născut »cu moarte pe cale călcând» din mormânt a învia.

Zavistia și fărâdelegea ne-au zăpăcit. Intunecat soarele nostru și frații slabi de neam au pus trupurile lor în calea noastră în ruginita temniță a amuțit glasul mamei.

Ceata mohorâtă a urei s'a sălășluit în ochii nostri. Ne-am risipit, ca turma fără păstor, și ani lungi de amar au dat peste noi. Ne-am tras la umbră cu inima înclășșată de durere.

Ridicaseam noi steagul de luptă pe moarte și vieță pentru drepturile firești ale

neamului nostru oropsit și nedreptățit. Dar frații nesocotiți au smuls steagul din mâinile noastre cu gând să-l poarte ei. Nu îi certăm și nu cu ură gândim la dinșii astăzi, în ziua sfântă, când s'a născut Domnul iubirii, nu cu ură gândim la dinșii, ci cu iubire frățască toate le iertăm și pe toți îi chemăm la luptă nouă românească.

Că nădejdea noi nu am pierdut. Tare e Dumnezeu nostru și cetatea noastră este dreptatea.

Cari am buciuit glasul redeșteptării răsleți, ne-am adunat și aici în colțul dela Tisa al cetății românești, am înălțat reduta nouă spre luptă și apărare.

Azi revenim la matcă. Din mâna celor căzuți prindem cu vitejie steagul vechiu al nostru și luăm sfânta hotărîre, să-l ducem la izbândă.

Nu dușmanie, ci frăție voim în patria noastră. Nici nu voim să cucerim, ci pace și bunăvoină dorim și dreptul nostru și sărăcia ni-o apărăm.

Credincioși suntem M. Sale și Țării. Aici trăim, aici muncim, aici zac osămintele sfinte ale părinților nostri, altă țeară, alt pământ nu dorim.

Dar Români vrem să fim acum și totdeauna. În valea Dunării și prin Carpați, soartea ne-a adunat multe neamuri și semănții deavalmă. Să trăim în iubire și frățietate. Nu unii pe alții robind, ci deopotrivă drepturi având și împotriva dușmanilor unii pe alții apărând.

Pe steagul nostru e scrisă *egala îndreptățire*. Știm însă noi Românii, că frații, cari în a lor orbire se cred stăpâni pe noi și țeară, vânează sufletele noastre și prin maghiarizarea neamului nostru nădăduiesc să fie tari și fericiți în astă lume.

Nu voim. Și nu ne dăm. Și de-o mie de ori să murim unul câte unul, neamul și limba nu le dăm.

Ne vom aduna ear toți frații împreună. Ceice ne-am urît, ne vom iubi. Cei batjocoriți vom cere iertare dela batjocoritorii nostri, căci mai mult trebuie a ne iubi neamul, decât a ne urî unii pe alții, una vom fi.

Răuvoitorii nostri ne-au pus în cale zăgaz. Socotindu-ne proști, au dat rinduire că nu mai putem fi împreună și unde se vor aduna doi în numele dreptății noastre, aceia globiți și pedepsiți să fie și aruncați în temnița neagră.

Ridem de cuminenția lor. Vom afla chipul înaintării și dacă ne-au aruncat bolovani în cale, vieță noastră își va croi albie nouă și puternic năvalind înainte, le vom arăta țaria noastră.

Alegătorii Români să-și facă datoria. Din sat în sat vom merge, din casă în casă vom colinda cântarea suferințelor noastre și la vieță românească vom chema pe cei amărâți.

Treziți-vă Români!

Cincizeci de cercuri sunt în țara aceasta, cari pot să trimează deputați Români în casa țării, unde se fac legile și se făurește soartea cetățenilor.

Treziți-vă Români!

Blastămat și afurisit să fie Românul, care-și va da votul său contra fratelui! Fericirea noastră dela noi atârna.

Ridicăm steagul activității parlamentare și nu ne temem de înfrângere, căci numai luptând crește puterea și nu din mila altora voim a trăi, ci cu puterea noastră de viață voim a ne croi soartea și fericirea.

Programul nostru — *dreptul de a trăi vieță românească pe acest pământ udat de sângele eroilor Români și îngrășat de sudoarea brațelor noastre muncitoare*. Noi brăzdam pământul, al nostru să fie grăuntele din galbenul spic.

Avem frați de suferință în patria noastră Sârbi, Slovaci și Nemți, cu ei ne îmbrățișăm și frățietate legând cu dânsii, ca un mărunchiu de neînfrânt vom stă în calea cutropitoarelor năvăliri.

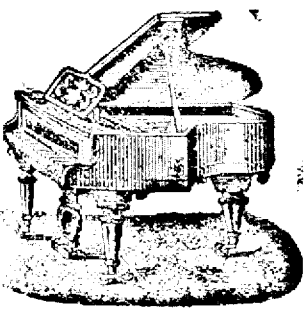
Organizarea luptei pentru intrarea în parlamentul țării va fi cea mai de aproape datorință. Tinerimea română, nădejdea neamului nostru, e pătrunsă de adevărul, că numai aceasta e calea, pe care se pot aduna din nou într-o singură ordine de bătaie toate forțele politice ale poporului nostru. Avem nădejde, că toți ne vom pătrunde de acest adevăr.

Nu voim a sta și pentru mai departe cu mâinile în sin. Nici dela ajutorul altora din afară, nici dela mila asupritorilor nostri nu așteptăm ușurare. Prin noi înșine trebuie să învingem, dacă e putere de viață în sângele nostru, și dacă inimile noastre nu sunt deșertate de credința în dreptatea lui Dumnezeu.

Nu vom învinge însă stând și așteptând și plângându-ne numai din condei și din cerneală. Copiii plâng, babele oftează, bărbatul luptă înainte și înfrună vijelia cu pieptul său tare.

Proști nu suntem și nu voim a zice că prin intrarea noastră în lupta parlamentară vom aduce numai decât belșug și fericire neamului nostru. Ci mai vădit a ne oțeli voim prin lupta această, a ne disciplina poporul, a-l lumina și povățui. Și numai după îndelungată muncă în chipul acesta așteptăm roadele îndulcitoare.

Nu suntem însă, din fericire, numai noi singuri nedreptățiți în țara aceasta. Și d'odată cu organizarea noastră pentru intrarea în activitatea parlamentară, va trebui să reluăm firul activității pentru încheierea alianței popoarelor nemaghiare din patrie. Când popoarele nemaghiare ale Ungariei vor ajunge astfel organizate și disciplinate, încât la alegerile parlamentare toate voturile lor să le dea candidaților naționaliști, atunci biruința cauzei noastre va sosi la pragul întrupării. Alianța strînsă a popoa-

FaixJaques

865

fabriant de piano

strada Batthyányi Nr. 35. acordare de piano

Recomandă atelierul său de piano bine asortat, primește ori ce lucru aparținător acestei branșe precum și

Are în deposit

PIANE

de primul rang fabricate în Viena, în patrie și fabricate propriu, pe cari le vinde cu garanță pe bani și pe lângă prețuri de concurs

Inchiriere de piano cu luna.

relor nemaghiare din patrie este singura che-
zășie a mânturii noastre.

Pentru aceste înalte scopuri am adus
jertfe mari și aici la hotarul dinspre Apus
al neamului românesc ridicat-am cetățuie
tare întru apărarea noastră, și eată, pe zidu-
rile ei azi înălțăm ear vechiul nostru steag.

Luatu-ne-am gând tare în suflet să
jertfim munca noastră și tigna vieții întru
binele neamului nostru românesc. Când
totul e în primejdie, totul trebuie să lupte
pentru mântuire. Vrajba dintre frați să in-
ceteze și duhul celui astăzi născut să se
sălășuiască întru noi.

INVITARE.

Congregația comitatului Arad e con-
vocată pe pe Luni în 31 Octombrie s. n.
dimineața la 9 ore.

La ordinea zilei sunt chestii importante.

Toți membrii clubului român sunt în-
vitați a se prezenta la sedință și îi rugăm
să participe și la conferința obișnuită, ce
se va ține în preșeara congregației, adică
Duminecă seara la 8 ore, la hotelul „Vass”
din Arad.

Arad, 26 Octombrie 1904.

Mihail Veliciu.

Traian Vătan.

Perversitatea cea mare.

Organul ovresc al contelui Tisza, sub
titlul «Apărarea limbii maghiare» anunță
că Berzeviczy a depus în Dieta proiectul
de lege privitor la reforma instrucțiunii
publice.

Care va să zică Ungurilor așa li-se
înfațesează lucrurile; ministrul tinde nu să
nimicească ori-ce cultură a naționalităților,
ci numai să apere limba maghiară.

Nici «Magyar Szó» nici alt organ
maghiar nu spune însă cine și când și în
ce împrejurări a atacat limba maghiară?
Și nici nu putea să afirme, cu atât mai
puțin să demonstreze, că în statul ungar
limba maghiară are nevoie de apărare,
fiindcă — vezi Doamne — ar fi atacat-o
vre-o naționalitate.

Cuvântul «apărare» e deplasat deci
aici, și era mai bine să se scrie: «impu-
n-rea» cu forța și pe toate terenele a lim-
bei maghiare ori și mai bine: *atentatul* cel
mai odios împotriva culturii naționalită-
ților.

La tot cazul este mare perversitate la
mijloc: să afirmi că *aperi* când dai la cap.

Limba ungurească este adică impusă
în întreg învățământul primar și secundar.
Alături de limba maghiară se cultiva însă
și limba naționalităților. Eată ce nu mai
vrea să tolereze actualul guvern, al cărui
șef ne asigurase la început și ne făcuse să
credem că vine cu ramura păcii printre
noi. De aceea prin noul proiect de lege
prevede o sumedenie de măsuri cari în-
seamnă nici mai mult nici mai puțin de
cât lovitură de grație a școalelor confe-
sionale. Întâi de toate pune *atâta stăruință*
pentru limba ungurească, în cât, pentru a
corespunde îndatoririlor draconice, învăța-
torul trebuie să neglige de tot limba ro-
mână.

Mai rău lovește în școalele pedago-
gice (preparandii). După-cum vedem adică,
în ciuda protestelor autorităților supreme

bisericești române și sâsești, guvernul va
cere și Dieta va grăbi să voteze — sanc-
țiunea prealaltă va urma și ea fără întâr-
ziere — următoarele:

În preparandii (școale normale, cum
li-se zice în România) limba maghiară,
istoria literaturii maghiare, istoria maghiară,
geografia și constituțiunea se va propune
în ungurește;

examenul de capacitate se va face în
fața unei comisii numite de stat, în
limba maghiară.

Lovește apoi în autonomia noastră bi-
sericească, dispunând ca în contra învăța-
torilor «antimaghiari» comisia comitatensă
administrativă să poarte cercetare, să
ordone suspendare.

Se știe ce înțeleg șovinistii sub cu-
vântul «antimaghiar»: e destul să cânte cu
elevii vre-o doină, să cânte la vre-un con-
cert ori nuntă vre-un cântec național, și
s'a isprăvit cu bietul învățator! Nimeni nu-l
mai poate scăpa de suspendare și apoi de
alungarea din slujbă... Ori, ca să scape,
va trebui să se umilească, și chiar să se
tăvălească, făcând promisiuni și îndepli-
nind anume servicii politice. Intervenția
respectivelor autorități supreme bisericești-
școlare este condiționată de atâtea lucruri,
în cât ori cât de energică ar fi, nu va
putea să ajute mult chiar unde ancheta
autorităților administrative-politice este o evi-
dentă persecuție.

Dreptul limbii române, precum și au-
tonomia noastră bisericească-școlară mai
este apoi lovit prin dispoziția ca în șco-
ale de repetiție limba de propunere să fie
exclusiv cea maghiară. Iși poate închipui
oricine ce instrucție, ce harababură se va
face astfel în aceste școale: să propui adică
ungurește celor ce nu știu ungurește, căci
și cât vor fi învățat în școalele primare,
elevii au uitat pe când ajung în școalele
de repetiție. Va să zică: timp pierdut, zdrun-
cinare zadarnică a minții, — și toate pe
socoteala viitorilor cetățeni, cari în felul
acesta sunt împedicați să învețe ceva se-
rios și practic.

Eată cum majoritatea viitorilor cetă-
țeni sunt scurtați în cel mai cardinal drept
al lor.

Nu mai puțin simțitoare este disposi-
ția ca pe viitor să nu mai poată fi nici o
școală decât învățatori ordinari, învățătorii
de celelalte categorii (provisori, suplenți,
adiuncți și tolerați) nu vor mai putea
exista.

Că ce însemnează asta pentru Români,
mai bine se va putea judeca dacă vom a-
răta, că la 1900, de pildă, s'au aflat în:

Archidieceza Sibiiului 419,

Dieceza Aradului 131

Dieceza Caransebeșului 15

învățători cari nu aveau *testimoniu de cua-*
lificațiune.

Aceeași situație și între Români de
confesia greco-catolică. Pentru-că toți ab-
solvenții de preparandie au să îndure ace-
leași mizerii din partea inspectorilor șco-
lari maghiari cari îi trântesc fără milă la
examenul de absolvare și de capacitate.
Ear mizeria aceasta va fi și mai grozavă,
după-ce bieții absolvenții vor trebui să de-
pună examenul înaintea unei comisii in-
stituită de guvern și din toate studiile —
ungurește!

Eată, în liniamente generale, ceea-ce
ne așteaptă.

Noi să ne pregătim însă și tendențe-
lor șovinite să opunem bărbătescul nostru

protest. Perduți am fi numai câtă vreme
suntem loviți fără să ne ridicăm împotriva
agresorului, ci răbdând în tăcere și cu re-
semnățiune. Din protestarea de azi are să
iasă însă binele de mâine... Ce fac adică
oamenii, nu este pentru vecie și noi am
trecut peste furtuni de veacuri. Nu trebuie
să ne zgudue deci opera unui epigon ca
Berzeviczy, ci mai ales să ne îndemne la
solidaritate și organizarea tuturor forțelor
vii ale națiunii, ca să nu-și mai bată joc
de noi ori ce sacătura de ministru șovinist.

Cercurile electorale comitatense.

După statutele noi ale congregațiunii comi-
tatului Arad, pe baza cărora în curând să vor-
face alegerile de membrii în congregația comi-
tatensă, — cercurile electorale sunt arondate în
următorul chip: Pecica-Maghiară alege 10 repre-
zentanți. Pecica-Română alege 10 reprezentanți.
Semlac alege 5 reprezentanți. Kis-Pereg, Nemeș-
Pereg, O-Bodrog, alege 5 reprezentanți. Gură-
Macea alege 8 reprezentanți. Foray, Nagy Iratós,
Nagy és Kis Varjás alege 4 reprezentanți. Goro-
vác alege 6 reprezentanți. Uj-panát, Micălaș,
Zsigmondház alege 7 reprezentanți. Sâmbătești,
Cicir, Măndruloș alege 4 reprezentanți, Ghioroc,
Cavin, Miniș, Cladova, Uj-Paulis, Covășinț alege
8 reprezentanți. Bărzava, Conop, Odvoș, Căpruș,
Bătuța, Gros, Monoroștia, Slatina, Dumbrăvița alege
7 reprezentanți. Radna, Paulișul v., Șimiș, Mior-
ale alege 6 reprezentanți. Totvărădia, Soroșag, Giul-
Govoșdia, Baia, Lupești, Pornești alege 5 repre-
zentanți. Soborșin, Vinești, Halaliș, Temeș-
Troiaș, Cuiăș alege 4 reprezentanți. Petriș, Cor-
bești, Roșia, Obârșia, Ilteu, Toc, Seliște alege
reprezentanți. Șiria română și maghiară alege
reprezentanți. Păncota, Cherechiu, Seleuș, Cighe-
ale alege 8 reprezentanți. Tauț, Felmenes, Nădab,
Cristaminiș alege 6 reprezentanți. Drauț, Dă-
Araneag, alege 4 reprezentanți. Agriș, Măderat,
Musca, Galșa alege 7 reprezentanți. Târnova, Cur-
tacher, Iarocș, Luguzeu, Cava, Șilindia, Dezșol-
hăza, Moroda, Iarmata alege 8 reprezentanți. Uj-
Szt.-Ana alege 8 reprezentanți. Cămlăuș (O-Szt-
Ana) alege 5 reprezentanți. Faz. Vășand alege
4 reprezentanți. Szt.-Márton, Șimand alege 9 re-
prezentanți. Otlaca, Șiclău, Pilul-mare alege 8 re-
prezentanți. Zimándköz, Fakert, Zimándfalva,
Szentleányfalva alege 6 reprezentanți. Elek alege
9 reprezentanți. Almás-Kamaras, Nagy-Kamaras,
Megyes-Bodzás, Medgyes-Egyháza alege 11 repre-
zentanți. Kisjenő, Erdőhegy, Ágya, Szintye alege
8 reprezentanți. Cinteș, Nădab alege 4 repre-
tanți. Zărand, Szapári-liget, Chereluș, Sinite alege
6 reprezentanți. Nagy-Zerind, Běl-Zerind, Vadaș,
Simonyi-falva, Fekete, Gyarmat Miske. alege
reprezentanți. Cermeiu, Șepreus, Apateu, Ber-
Șomosches, Talpoș, alege 12 reprezentanți. So-
dor, alege 5 reprezentanți. Giulia-Vășand, alege
4 reprezentanți. Boroș-leneu, Apatelek, Bocoș,
Repsig, Moniorău, Voivoden, Alghesți, Băza, Șa-
cula, Gurba, alege 12 reprezentanți. Buteni, Ci-
sindia, Păușeni, Vasoia, Cuiedi, Hodiș, alege
reprezentanți. Alciș, Almaș, Căcărău, Bodești, Mu-
tești, Dieci, Revetiș, Roșia, Crocna, Laz, alege
reprezentanți. Boroș-Șebeș, Dezna, Buhani, Șe-
gra, Rana, Moneasa, Slatina, Chertiș, Goroș,
Berindia, Cociuba, Doncen, Miniad, Susani, Șe-
lejen, Nadalbești, Ignești, Prăjești alege 8 repre-
prezentanți. Iosășel, Brusturi, Valea-mare, Dulceș,
Zimbru, Băltele, Holdmizeș, Finiș, Iosăș, Bontes,
Honțisor, Saturău, Zeldiș, Secas, Madriești, Șe-
moș-Buciava, Gurahonț alege 7 reprezentanți.
Hălmagiu, Tisa, Ociu, Ocișor, Iuonești, Târnoș,
Hălmăgel, Lungșoara-Vosdoci, Tohești, Poteni,
Tirnovița, Sirbi alege 6 reprezentanți. Ciur-
Bănești, Leasa, Lestioara, Cristești Brusturi, Bă-
dești, Mermesti, Aciuva, Poiana, Vidra, Gros,
zur, Magulicea, Aciuța, Pleșcuța, Guravăni, Uj-
brava, Tălaci, Budești, Rostoci alege 10 repre-
sentanți.

Pe viitor congregația comitatului Arad se
compune din 300 membrii viriliști și 300 me-
brii aleși. Câți membrii vor avea să se ale-
în fiecare cerc, — la alegerile proxime vom
cunoscut cetitorilor nostri cu altă ocaziune.

Războiul ruso-japonez.

Asupra evenimentelor de pe câmpul război din Extremul-Orient dăm următoarele telegrame:

Petersburg, 26 Oct. Agenția telegrafică raportează din Charbin cu datul de Locțiitorul Alexeiev a publicat ieri un ordin al împăratului, prin care Kuropatkin numit comandant suprem al armatei mandchuriene. Alexeiev rămâne loc-

Petersburg, 26 Oct. Ziarul „Brsevița demosti“ raportează din Vladivostoc cu datul de ieri: Conform rapoartelor sosite la Port-Arthur aparătorii fortăreței sunt conștienți că căderea orașului este încă departe. Lipsa în alimente nu se simțeste încă (!?). Munițiile sunt aproape neatinse. Populația provinciei de lângă Amur este liniștită.

Londra, 26 Oct. Regele Edvard a dat o declarație dorinței sale de a se pune capăt războiului având de cuget să intervină cu ajutorul Germaniei în interesul păcii. Această dorință a și adus-o împăratului Nicolae III-a cunoștință.

Război anglo-rus.

Mobilizarea generală a flotei engleze.

Conflictul acut dintre Anglia și Rusia în urma purtării criminale a flotei rusești de la Baltica încă n'a fost aplanat, ba a luat un caracter și mai acut, încât poate să provoace evenimente grave. Cu toate că este absolut sigur, că Rusia va acorda satisfacție deplină Angliei pentru fapta barbară, războiul nu va înceta decât numai de hoști de pe mare, a flotei rusești. Anglia se înarmează, mobilizând flota europeană. (Pentru cetitorii noștri de amintim aici pe scurt începutul și cauza relațiilor încordate dintre ambele puteri mari. Anume plecând înainte cu 12 ani de la flota rusă din marea Baltică în Extremul-Orient, pe marea de nord a dat peste flota pescarilor englezi, pe care simplu au început să o bombardeze timp de 30 minute, în care interval a căzut capitanul de vas englez, un alt oficer și mulți pescari. Negreșit că o atare purtare neomenească a flotei rusești nu se poate scuza cu nimic, ea se condamnă pe sine însăși, când o flota înarmată de război atacă în felul acesta vasele pacifice de pescari. Purtarea aceasta a flotei de război rusești este afară din cale revoltătoare, fiindcă ea a violat în mod grav dreptul internațional. Guvernul englez a cerut momentană satisfacție, dar guvernul imperial rus întârzie și trăgânează așteptarea ca și pe timpul din năntea erupției războiului actual. Este asta caracteristic pentru diplomația rusească. Din cauza acestei întârzieri guvernul englez a ordonat acum mobilizarea flotei europene pentru a proceda în calea flotei rusești, care acum se află la Vigo (litoralul nordic al Spaniei, o telegramă de azi vorbește că Spania a refuzat să dea adăpost vaselor rusești) pentru a-o sili să se întoarcă napoi. Vedem că se poate ușor naște o nouă conflațiune, deși este sigur, că Rusia se va feri ca de foc să provoace pe Anglia și ceda în momentul din urmă). Lăsați să urmeze aci următoarele telegrame mai importante asupra întâmplărilor mai recente.

Londra, 26 Oct. Admiralitatea britanică mobilizează marina. Asupra dispozițiilor mai nou se vestește, că ministrul de marina a ordonat chemarea sub drapel a rezervelor. Flota engleză de pe Mediterană a primit ordin de a se alătura la Gibraltar flotei de aici. La Gibraltar se crede, că flota engleză se pregătește pentru o demonstrațiune navală contra flotei rusești.

Flota engleză de pe litoralul britanic a primit ordin pentru înarmare fără zăbavn.

Londra, 26 Oct. Primul lord al admiralității a trimis ordin celor trei flote engleze, ca toți oficerii și marinarii cari se află în concediu, să se reîntoarcă imediat în serviciu. Toate cele trei flote vor fi mobilizate. Flota de pe litoralul britanic a plecat ieri în direcție sudică.

Vigo, 26 Oct. Un vapor sosit aici s'a întâlnit la Lagos cu 14 vase de război engleze. Vaporul german Pallas a ancorat aici. Se crede, că duce carbuni și material de război pe seama flotei rusești argonautice.

Londra, 27 Oct. „Times“ este informat din loc competent, că în consiliul de miniștri s'a luat hotărârea, că Anglia la nici un caz nu va permite să facă flota rusească un singur pas înainte, până nu va primi satisfacțiune deplină pentru atentatul comis în contra flotei de pescari engleze. Anglia are putere să și realizeze amenințările și dispune de atâta forță ca să poată ține drumul lui Rosdemstenski admiralul flotei ruse, care are să aleagă între erentuala lui nimicire totală și între reîntoarcere.

Londra, 27 Oct. Ziarul englez „Daily Mail“ scrie: Națiunea engleză se află în ajunul unui război. Guvernul rus se ferește să pedepsească pe oficerul criminal și hesită să acorde garanție că pe viitor nu se va mai repeta un asemenea atentat. Dacă guvernul rus nu va satisface condițiunile puse de guvernul englez până azi, adică Joi d. a., atunci flota engleză dela Gibraltar imediat va primi ordin să someze flota rusă să se reîntoarcă; ear dacă aceasta ar refuza, să fie silită cu forța.

Fiume, 27 Oct. Flota engleză de aici a primit azi dimineață ordin, pentru părăsirea urgentă a portului Fiume și atașarea fără amânare la flota de la Gibraltar.

Gibraltar, 27 Oct. (Reuter). Intrega flota de torpiloti engleze dela Gibraltar a fost mobilizată.

Avis abonaților.

Avisăm pe st. noștri abonați că acesta este ultimul număr ce se trimite celor ce nu și-au reînnoit abonamentul.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 28 Octombrie 1904.

— Alegere de protopop. Sâmbătă în 22 c. s'a întrunit în Agnita sinodul protopresbiterial electoral, spre a efectui alegerea de protopresbiter gr.-or. al tractului Agnita. Ales a fost cu mare majoritate de voturi absolventul de teologie și filosofie dl Ioan Baptist Boiu, fost profesor în Brașov și archivar consistorial, un fiu al neuitatului protopop și asesor consistorial Zacharia Boiu din Sibiu. Felicitările noastre atât nou alesului protopop cât și vrednicilor alegători ai tractului Agnita.

— Corespondență. Primim dela un harnic țaran cu numele din josul acestei corespondențe următoarele șire:

On. Redacțiune! Din durerea poporului voiesc a Vă scrie ceva. A sosit timpul de toamnă, ca să ne adunăm bucatele de pe țarină, pentru care am muncit aproape șapte luni de zile. Am

muncit însă atâta timp în zadar, dar am rămas uimiți, privind holdele noastre, căci în multe locuri nu ne putem scoate cum să cade nici semănta, care am sămănat-o astă-primăvară, ear mazăre ori cartofi nici nu o să avem destul de mâncare. Dar asta mai caiea-valea, numai cucuruz, să fie să avem de unde mânca mălai ori mămăligă. Nu avem cu ce să ne îngrășăm un purceluș, suntem foarte triști la starea anului de față. Sunt mulți țărani cari au muncit toată vara și acum nu au ce mânca și nici cu ce să-și ierneze o vacuță, fiindcă lipsa e mare și de nutret. Ar fi bine ca dl Ministru de agricultură să se intereseze de soarta poporului și să sara întru ajutorarea lui, ear nu în ajutorul fabricelor de spirt. De-aceia rugăm pe dl ministru să se îngrijască de soarta poporului și de cucuruz pentru popor, căci apropiinduse iarna, vor fi siliți mulți țărani să-și părăsească locurile unde s'a născut și să iee lumea în cap de atâta mizerie în care se află. Sperăm că dl Ministru se va îngriji de popor și nu de fabricile de spirt. Săturau, 28 Oct. 1904. Traian Babuța.

Noi aflăm de corect gândul harnicului nostru țaran. Așa ar trebui, ca ministrul, mac bine zis întreg guvernul să se intereseze de soarta popoarelor din nefericită Ungarie fără deosebire de confesiune ori naționalitate. Dureri însă, vrednicii noștri dietali mai bine să ceartă pe alte chestii, fac politică înaltă, conservatoare de „stat“ și de Unguri, prefăcătoare de naționalități în maghiari. Astea sunt problemele domnilor miniștri și a prea cinstiților domni deputați, dar nu chestii vitale, pentru a ridica bunăstarea poporului și prin asta a țării. Foarte bine a nimerit-o conaționalul nostru Babuța, că miniștrii maghiari mai mult interes poartă de fabricile de spirt, de monopolul tutunului, de cursele de cai, apoi și de fabricile de maghiarizare, de cât de alte chestii vrednice de pomenire. Dar asta tot așa va ține până ce nu se va prăbuși actuala ordine de lucruri, și nu vor veni alte vremuri mai bune.

— Ugron Gábor în dietă. Ugron Gábor, cunoscutul campion al opoziției maghiare din parlament, contra căruia mai zilele trecute comisese un Săcul rabiă un atentat, se simte bine, luând parte și la ședința de Mercuri a dietei. Brațul stâng îi era legat cu o năframă neagră de mătasă care-i atârna de gât. Mulți dintre deputați au grăbit la dânsul fără deosebire de partid și-l felicită din incidentul că a scăpat dela mare primejdie.

— Apucături corteșești. În 27, 28 și 29 Octombrie st. n. a. c. s'a țin și în comitatul Torontal, alegerile pentru reprezentanții comitatensii. Ca să vadă onoratul public cetitor de ce mijloace se folosesc potenții acestui comitat la atare ocaziuni, servească d. e. următorul cas.

Pe 27 l. c. fiind publicată alegerea unui reprezentant și în comuna Toracul-mic, unde până acuma a fost ceva Băró Orczi. Ca să pună capăt acestei anomalii și provocat fiind s'a decis dl preot local V. Petrovici să pășească ca candidat contra baronului obscur, care așa se vede nu solvește nici atâta dare după averea sa, ca să poată fi virilist.

Dar auzind sceașta puternicii zilei au abandonat pe numitul baron nevăzută, necunoscut de nimenea din comună, scoțând la iveală alt candidat, — mai accesibil poate? cu care în cas de lipsă pot spăria pe alegători, făcând astfel presiune în favoarea candidatului lor. Spre acest scop în 25 l. c. adică cu 2 zile înainte de alegere a excurs și inspectorul regesc în comună, vizitând școalele confesionale, deși e de vre-o 2—3 ani în acest oficiu. Și până acuma n'a avut timp pentru așa ceva?

Toată lumea nepreocupată vede în vizita dlui inspector o apucătură corteșească, roind a intimidă pe învățători, ca să nu voteze pentru preotul lor de naștere de acolo, cu care sunt în cea mai perfectă armonie, ci pentru dl solgăbirău venit de ieri de alaltă ieri prin părțile noastre.

Ca să facă mai evidentă învățătorilor influența organelor administrative față de școlile confesionale, deși în comună sunt 2 preoți unui președintele comitatului parohial, deci director loc. ambii au fost preterați din partea dlui inspector, fiind însoțit și condus în toate școalele de notar comunal și ober-corteșul solgăbirăului.

Intre astfel de împrejurari si auspicii avem sa luptam pentru validitatea celui mai sfant drept cetatenesc, in 27 l. c. Ca vom invinge ori ba, e secretul viitorului. *Correspondent.*

— **Procesul senatorului Schaumann.** Din Abo (Filanda) se vestește, că Mercuri s'a inceput desbaterea procesului intentat senatorului Schaumann, acuzat cum știm de complicitate in omorul săvârșit din partea fiului său in contra guvernului Finlandei Bobricov. Abia s'a inceput pertractarea, când președintele tribunalului a anunțat că continuarea procesului se amână pe 8 Noembrie.

— **Venitul căilor ferate Române.** Venitul căilor ferate pe luna Septembrie a. c. a fost următorul:

Dela călători 1.735.240 lei, dela bagage 79755 lei, dela mărfurile de mare iuteală 142634 lei, iar dela mică iuteală 2.931.535 lei. In aceeași dată a anului trecut s'au încasat dela călători 194.494 lei, deci un minus, față de luna acestui an de 206.204 lei; dela bagage 80.485 lei un plus de 1270 lei, dela mărfuri de mare iuteală 74.266, un minus de 31.632 lei, iar dela cele de mică iuteală 2.815.240 lei, cu un minus de 1.299.989 lei.

Totalul încasărilor in această lună a fost de 4.939.164 lei față de 6.475.719 lei deci un minus de 1.536.555 lei.

Dela 1 Aprilie până la 30 Septembrie s'au încasat dela mărfuri de mare iuteală in anul 1902 lei 19.731.983, in anul 1903 lei 19.587.503, iar in anul acesta 16.958.87 deci cu un minus de 2.958.367 lei față de anul 1903 și cu un minus de 2.813.887 față de anul trecut.

In aceeași dată s'au încasat dela călători in anul 1904 9.944.155 lei, iar in anul 1903 10.308.933 deci cu un minus de 364.780.

Totalul încasării in această dată a anului 1904 au fost de 27.915.850, in anul 1903 au fost de 31.062.238, iar in 1902 au fost de 30.806.252. Deci un minus de 2.886.802 față de anul 1902 și un minus de 31.463.180 lei față de anul 1903.

— **Noul consul francez la Budapesta.** In locul fostului consul francez la Budapesta *Riftault* a fost numit consulul din Varșovia *Martimere*.

— **Aniversarea bătăliei dela Trafalgar.** Așa a aniversare a bătăliei navale dela Trafalgar s'a serbat Sâmbătă cu mare pompă la Londra.

Statua lui Nelson in squarul Trafalgar a fost frumos decorată și pe pedestalul său s'au depus multe coroane.

Intre altele era una având panglici cu culorile franceze și spaniole, purtând următoarea inscripție: „Respect și omagi valoroșilor marinari ai Franciei și Spaniei, cari au căzut la Trafalgar.”

— **O piesa de a lui Daudet tradusă pe jidovește.** Din New-York se telegrafează, că drama Sappho a lui Daudet, de curând a fost adusă in scenă pe jidovește. Reprezentarea a fost ținută in teatrul *Wallacko*. Rolul de Sappho a fost jucat de celebra actriță ovreică *Berta Kalisch*. — Progresează Ovreii. Azi una, mâine alta pe jidovește, o să ne trezim odată cu o bogată literatură jidovească modernă, ale cărei începuturi o formează traduceriile celor mai celebre opere universale. O dovadă mai mult, că Israelul risipit n'are de cuget să se asimileze, ci are și azi neîmormurită credință, că „restătornicia împărăției lui Israel” se va face cu siguranță.

— **Moartea celui mai mare mâncător in lume.** Phil Melloy era cel mai mare mâncător pe fața pământului. Cu producțiunile sale, cu cari: ajunsese recordul printre cei nerațioși, punea lumea in uimire. Moartea încă la o astfel de producțiune la ajuns; a plesnit sârmanul de săm. A dat anume parola remăsându-să pe 100 dolari, că este in stare să mănânce 85 funți englezi de carne proaspătă. A câștigat rămășagul, dar mergând după aceea într-o crăsmă, a mai pus la stomach 3 conserve de pește și 4 mere. Peste puțin timp efectul a început să se arate între marii dureri. Burtă i-a crescut de patru ori atâta câtă a fost după ce a mâncat cei 85 funți de carne proaspătă, fața îi s-a făcut galbina ca ceara, ear puterile într-o atâta l-au părăsit, încât n'a putut merge nici până acasă, ci a trebuit purtat până la locuință. Sosit acasă, a căzut grămadă și între grozave chinuri a murit. Este interesant, că Melloy între împrejurări normale n'a mâncat mai mult decât un om de toate zilele.

— **B seria mormonă in Stockholm.** Orașul suedez Stockholm i-a revenit gloria să poată avea pe teritoriul său primul templu al mormonilor in Europa. Biserica este zidită să poată încăpea 800—1000 oameni. In fața ușei principale se află altarul și amvonul, ear păreții sunt împodobiți cu simboluri „sante” încunjurate de steaguri. Numărul aderentilor acestei seete religioase exaltate in Suedia este de 65.000.

ULTIME ȘTIRI.

Procesele noastre.

Dela raportorul nostru

Oradia-Mare, 26 Oct. 4 ore 45 p. m. Naintea de amiază s'a desbatut procesul cu Hadfy. Pedepsa 14 zile temniță. D. a. a urmat pertractarea procesului intentat pentru articolul „*Tribuna*”. Puternicul discurs de apărare al lui Dr. Ioan Suciu a durat 3 ore. Pertractarea va urma mâne n. d. a. Intreaga presă maghiară din loc agită împotriva noastră in articoli de fond, și astfel condamnarea este sigură.

Oradea-Mare 27 Oct. n. (8 ore 10 m. seara). La 7 ore a fost adusă sentența in procesul pentru articolul „*Tribuna*”, conform căreia acuzatul este pedepsit la 3 luni închisoare de stat și 500 cor. amendă in banl. Mâne se va desbate al treilea proces.

ECONOMIE.

Arad, 28 Octobrie.

Măsurile guvernului in vederea lipsei de nutreț.

La o interpelație făcută prin deputatul contele Blasiu Bethlen, in chestia măsurilor ce guvernul a luat in contra lipsei de nutreț, ministrul agriculturii Tallian a răspuns următoarele:

Ministrul a expus in mod detaliat toate dispozițiile multiple ce guvernul a luat in scop ca lipsa de nutreț despre care nu să poate zice, că ar fi generală, să fie prevenită. Abstracție făcându-se dela oprirea exportului, care s'a dovedit foarte eficace și care va fi necesar a se menține până la primăvară, guvernul a ordonat o serie întreagă de normative de importanță in chestie, Stăpânirea nu va acorda ajutoare in numărare, dar s'a îngrijit de ocași pentru muncă abondentă. Guvernul va căuta să forțeze casurile unde să se dea ocașie de lucru uvrierilor. Aceste lucrări sunt grupabile in două categorii, și anume într-una unde ministrul comerțului este in situație a da lucrări in acord in ramul resortului său lucrări de efectuat. Ministrul comerțului a îndrănit toate oficiile de stat să isprăvească fără amânare toate planurile și prospectele de cheltueli referitoare la toate acele zidiri, cari au fost proiectate a se executa abia in anul in 1905.

In resortul său ministrul agriculturii somează in prima ordine toate societățile pentru regularea fluviilor, ca lucrările de lipsă, cari au fost proiectate a se executa parte încă in 1904 parte in 1905, să le grupeze astfel, ca dacă se poate aceste lucrări să se înceapă toate încă in toamna aceasta.

Cât privește dispozițiile, cari se refer la înălțurarea scumpetei mijloacelor alimentare cu prețuri fixe, guvernul a grijit pentru anumite regiuni, ca populația acestei regiuni să fie pusă in direct contact cu piețele de vinzare, ca astfel aceste regiuni să nu mai poată fi exploatare prin o urcare a prețurilor.

In regiunile, cari sufer lipsuri eventual se vor înființa magazine, cari vor vinde articoli de alimentație cu prețurile la cari in timpuri normale sunt obicinuiți locuitorii regiunii.

Pe această cale are să se pună stavilă exploatării populației sarmene. Spre același scop ministrul a primit dela guvern plein pouvoir să cumpere nutreț pentru vite: fân, paie vâratice, nutreț fortifiant, porumb, lucernă și săminte de trifoi. Toate aceste produse vor găsi aplicare parte pentru alimentare parte ca material de sămănat. Ministrul voiește să plaseze, resp. a plasat deja, in țeară nutrețurile in modul următor:

se vor dirigia anume nutrețurile procurate in astfel de locuri, unde prețurile au fost urcate artificial. De altă parte aceste cantități se vor plasa acolo unde predominază lipsa de nutreț. Pentru a orienta economia in general, cum să poată folosi timpul încă disponibil mai bine, ministrul a lăsat să se tipărească broșuri sub titlul „Apărare contra lipsei de nutreț”. In aceste fascicule se spune ce poate cultiva încă economia in lunile Iunie și Iulie, ca eventual in Septembrie și Octombrie să recolteze încă nou nutreț. Ministrul agriculturii expune mai departe că a rugat pe colegul său dela comerț, să stabilească tarife reduse pe căile ferate in interesul transportului produselor din acele regiuni, cari au avut de notat recolte mai bune la acele locuri, cari au fost bătute de crasă. De fapt ministrul comerțului a și redus tarifele referitoare încă la 28 Iunie. Dela ministrul de finanțe, oratorul spune, că a exoperat ca plusul rămășițelor dela fabricile de spirt agricole să fie vândut agricultorilor dela sate. Mai departe a luat in primire dela ministerul c. și r. de războiu 12,000 măști metrice de țărițe spre distribuie.

Acțiunea dezvoltată de Asociațiunea centrală de credit in această direcție o sprijinește in toate privințele. Astfel s'a îngrijit d. p. ca micile asociațiuni să capete pe credit dela Centrală mașine pentru tăiatul paielor.

Bibliografie.

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. r. Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 50 fileri. Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma, in Schematismul arhidiecesei de A. Iuliu și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. Statistica Românilor din Transilvania in anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoagiuului, Silvașului și Belgradului, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. Episcopii P. P. Aron și Dionisie Norocici, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. Discursuri, Autonomia bisericească, Diaverse. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spe-dându-se banii innainte, — ori contra rambursă. 290 —

A apărut, Foaia Școlastică organ al reuniunii învățătorilor greco-catolici din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Abonamentul costă pe 1 an 6 coroane. Redactor: Ioan F. Negruțiu.

Liturghia sfântului Ioan Gură-de-aur, pusă pe note muzicale, după melodiile celor opt-glasuri bisericești și armonizată, pentru corurile de 4 voci bărbătești, de *Iuliu Birou*, nvătător și cantor primar, și dirigentul coruli Reuniunii de cântări „Armonia” din Ticvanul Mare, (p. u. Kăkova). *Opul I.* Editura autorului. Toate drepturile rezervate. *Prețul 5 coroane*, plus 30 filleri pentru porto.

Se află de vânzare la autor și la *Librăria Petru Simțion in Arad.*

N. Iorga, Ștefan-cel-Mare, Mihai-Viteazul și Mitropolia Ardealului 40 banl.

In editura *Librăriei C. Șfetea București* George Coșbuc Crestomație pentru toți Românii *Prețul 90 banl.*

Noul abecedar de Dr. P. Spran. Nagyszeben (Sibiu). Tiparul Tipografiei arhidieceșane 1904 prețul 40 fil.

Redactor responsabil: **Ioan Russu-Șirlianu.**

Editor-proprietar: **George Nichin.**

INSERTIUNI și RECLAME.

Este admirabil rezultatul, pe care îl ajunge public de dame prin folosirea laptelui de cas-
veritabil englez. După o folosire de câte-
dispar de pe față alunițele zgrăbunțelor
inconveniente de piele; netezește fața și
jurile, face pielea finitului albă, tineră și fină
strice pielea. Mijloc premiat la expoziția
Paris și Viena; acest mijloc scoate și la noi,
în Anglia din uz toate cosmeticele. Un flo-
cor, săpun de castraveți 1 cor. pudră de
veți 1 cor. 20. Se poate căpăta în ori-ce
leie: pe poștă trimite *Balassa Cornel*, farma-
Budapesta. *Erzsébetfalva*; ear în Cașovia
Pallaghi Kálmán, Fő-uteza II. Deposit
în Arad la farmacistul *Földes Kelemen*, și
gueria lui *Vojtek și Veisz*.

Se caută un candidat de avocat ro-
cu praxă bună.

Ofertele să se trimită la Dr. Gavriil
ma, avocat Beiuș (Belényes).

405 - 3

Societate de Credit Funciar Român din București.
PUBLICAȚIE.

Să aduce la cunoștința generală că Lună
Octombrie a. c. se vor trage la sorți scri-
funciare rurală pentru un capital de lei
400. — din cari scrisuri de tipul 5% — a 46-a
— în valoare de lei 1.270.300. — și scri-
de tipul 4% — a 11-a tragere — în va-
de lei 127.100.

Tragerea la sorți se va face în ședință pu-
in localul Ad-ției Primei Societăți de Cre-
Funciar Român din București str. Colței 27
rele 3 p. m. în prezența Consiliului de Ad-
strații, a Comisarului Guvernului, a proprie-
asociați și a detentorilor de titluri ce vor
a asista, și a celui alt public asistent.

395 1-4

Direcțiunea.

Am onoare a aduce la binevoitoarea
cunoștință a p. t. public, că pe Strada
Suth Nr. 43 în Arad a trecut în po-
nea mea

prăvălia de faur

mai nainte a lui Stamberger Jozsef

După o experiență de mai mulți ani
igată în faărici din Budapesta și Viena,
ajuns în plăcuta situațiune să pot în-
tini tot felul de lucrări dela cele mai
ple până la cele mai complicate prompt
pentru prețuri foarte culante.

Rugând binevoitorul sprijin al onor.
lic, rămân Cu deosebit respect:

Végh István

337

măstru măsur.

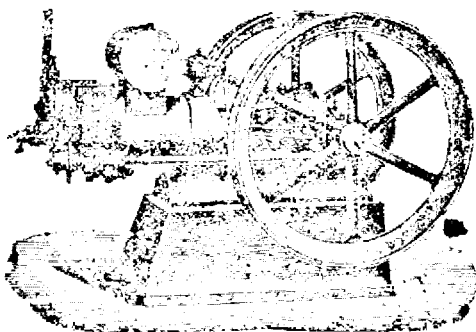
O domnișoară română, care posedă
limba germână și știe să propună pianul,
află aplicare pe lângă condițiuni favorabile,
la o familie românească.

A se adresa la adm. «Tribunei». 393

Numărul Telefonului 86.

Birou de mecanica și atelier de mașini.
Intreprindere de instalațiuni
de gaz și apaducte.

BEER ISTVÁN
inginer privat.

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, Külti-tér

Tot felul de instalațiuni de iluminare
de ori-ce sistem, deposit de reflectori,
instalațiuni de băi și closete.

Executare specialista de reparațiuni
de mașine și cazane. 318

Planuri și bugete gratuite.

Numărul Telefonului 86.

Nr. Telef. 378.

Nr. Telef. 378.

In atențiunea domnilor voluntari!

CZIRÁKY ALAJOS

croitorul regim. 33 de inf. ces. reg.

ARAD, 359

In colțul străzii Comitatului (Tabajdi
Károly) și a pieții Andrassy.

Am onoare a recomanda în binevoi-
toarea atențiune a domnilor voluntari mă-
gazinul meu bogat asortat cu uniforme
militare de tot armamentul.

Confecționez tot felul de uniforme și
adjustări pentru prețuri convenabile, exe-
cute în modul cel mai bun.

KALMÁR JÓZSEF

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-uteza 2.

341

Are în deposit:

bicicle de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru
bicicle, gumi și lămpi de acetylen!

In atelierul său

reparează, transformă și mărește bicicle
cu roate mobile.

Primește emailarea de bicicle în foc, ni-
chelarea părților constitutive de bicicle,
sau ori-ce reparațiuni de felul acesta.

Condițiuni de plătire favorabile. —

Montează:

telefoane cu încopciare de
cerc ori catrală.

Telefoane mici de case,
instalări de clopoțele e-
lectrice, ori reparaarea
acestora.

— Prețuri culante. —

Are în deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotunda sistem Singer
ori mașini de cusut pentru odai.

In atelierul său

se primesc tot felul de reparațiuni apar-
ținătoare acestei branșe.

Se primesc reparațiuni de mașine de
brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242.

Igaz
Sándor

392

ciasornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint calcat cumpără p. prețul
cel mai mare de zi, ori schimbă pentru
alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru re-
pararea de ciasornice și bijuterii.

Bijuterii, oroloage, aur calcat

și recuise de argint, seduli de ama-
netare cumpără pentru prețurile cele mai
mari ori le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasornicar și giuvaergiu

ARAD, Strada Bisericii
(Palatul minorităților.)

Isvorul cel mai estin de cumpărare de

bijuterii și oroloage.

Se caută un învățacel.

Nr. Telefonului 438.

381

Convocare.

Domnii membrii ai «Unirei de Consum
din Maria-Schnee», conform ord. On. Tri-
bunal regesc din Fehértéplom Nr. 10825
P. 1904, sunt prin aceasta de nou con-
vocați la

Adunarea generală extraordinară
ce se va ținea la 20 Noemvrie st. n. a. c.
la oare d. a. în localitatea Unirei.

OBIECTUL:

Disolvarea Unirei și alegerea liqui-
datorilor.

Maria-Schnee, la 25 Octomvre 1904.

408

Presidiul.

Cursul pentru pregătirea mai departe a tinerilor
al lui

CZOBOR OTTO, ARAD.

Pregătește pentru examenul de admisiune la obținerea dreptului de voluntariat.

În curs funcționează profesori de forță. De plasarea elevilor din provincie se îngrijește direcțiunea cursului. La cercări servește cu informațiuni

CZOBOR OTTÓ

conducătorul cursului.

— Kossuth-utca Numărul 41. —

Kőszeghy Sándor

tinichier.

Arad, Boros Béni-tér 6.

(Casa Vanicsék)

Primește tot felul de lucru de tinichea, (reparații de apeduct) dela execuția cea mai simplă până la cea mai artistică. Orice reparație se face prompt și grabnic.

— Lucru remarcabile de specialitate, prețuri culante. —

Nouă ferărie în Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public, că am deschis în

ARAD, piața Boros Béni Nr. 6

o nouă ferărie

cu articoli fabricație proprie, și parte comandați din locuri de primul rang.

Primesc comande de turnătorie și obiecte de arangia mente pentru mori, anume ventiluri de moară și petri de moară.

Fer bătrân și metale se cumpără în orice cantitate.

Cărbuni de fag se pot căpăta pentru prețuri estine.

Rugând prețiosul sprijin rămân cu stimă:

Szántó Izidor

fabricant de fer și oțel în Ujdezna.

Am onoare a aduce la binevoitoarea cunoștință a m. o public, că pe **Strada Weizer János Nr. 19** casa Doamnei ved. Dr. Petkó, am deschis un

atelier de tapiserie și înfrumșetare

corespunzător intru toate cerințelor de azi.

După o experiență de mai mulți ani câștigată prin prăvăliile de acest fel în Arad, precum și în urma legăturilor mele cu cele dinău fabrici, am ajuns în poziția plăcută. Satisfac pretenșiunilor celor mai înalte ale on. public în această privință.

Primesc arangierea completă de hoteluri, restaurante după moda cea mai nouă, prompt și pentru prețuri culante primesc renovări, reparațiuni și obducerea de biliarde etc.

Rugând sprijinul binevoitor al on. public, rămân

Cu deosebit respect:

SZILVÁSY ISTVÁN, tapetier

TIPOGRAFIA

„TRIBUNA“

ARAD, Strada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind arangiată din nou, bogat, cu literele cele mai moderne și cu rotațiune modernă, primește spre executare orice lucrare ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opuri, manuale, tabelării în orice mărime, registre pentru bănci, invitații la petreceri și cununii, plicuri, cap de scrisori, anunțuri funebre, cărți de vizită, etc. etc.

Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.

Cerem și pe această cale binevoitorul sprijin al publicului românesc intru cât ar avea vr'o lucrare din cele mai sus înșirate a trimite spre executare și a ne recomanda în cerc cât mai larg tipografia noastră.

Având în vedere și sacrificiile mari ce le pretinde ziarul nostru național, credem că va afla mai lute răsunet acest anunț al nostru.

Telefon Nr. 502.

In atențiunea părinților!

Este de recomandat, ca haine pentru copii să se procure din prăvălia de haine pentru bărbați a lui

FRANK LEO

Andrássy-tér 9 szám. (vis-à-vis de biserica nouă a Minoritilor).

Unde se pot capăta acum cu apropierea sezonului de toamnă pentru prețurile cele mai ieftine și solide hainele cele mai fine și confecționate după ultima modă.

301

Asortiment bogat de stofe indigene și externe.

Se primesc comenzi după măsură.

Recomand în atențiunea binevoitoare
subitorilor de sportul vânătorii

Căputurile de vînători

pregătite din postav tivit impermeabil care
se confecționează în atelierul meu.

Croiul recunoscut cel mai bun.

Prețuri solide!

Telefon pentru oraș și comitat.

Serviciu prompt!

Institut sud-ungar pentru împrumuturi
hipotecare și credit personal.

TIMISOARA,

piața St.-George Nr. 4, I. etagiu.

Telefon nr. 317.

Împrumuturi hipotecare pe moșii și case de închiriat orașenești pe lângă amortizație semestrală atât în capital cât și în interese după următorul plan de solvire:

65 ani 3½% cu amort. după fiecare 100 cor. 2—cor. numai la impr. hip. pe moșii și de mari sume de bani).

50 ani cu amort. 4% după fiecare 100 cor. 2.30—2.45 cor.

45 " " " " " " 100 " 2 cor. 60 fl.

40 " " " " " " 100 " 2 " 70 "

35 " " " " " " 100 " 2 " 92 "

30 " " " " " " 100 " 3 " 12 "

25 " " " " " " 100 " 3 " 45 "

20 " " " " " " 100 " 3 " 88 "

Documente necesare:

291

La împrumuturi hipotecare pe moșii: Extras de pe cartea funduară, coala catastrală, dacă este contract de cumpărare ori vânzare și un atestat comunal; pentru această trimitem blanchetă.

La împrumuturi pe case de închiriat: Extras de pe cartea funduară, conspect autentic despre venitul chiriei, libelul de dare, planurile de construcție ale edificiului (numai în cas dacă atare planuri există) și atestat despre prețul de valoare al casei.

În afaceri de cumpărare ori vânzare de moșii mari servim bucuros cu deslușiri dacă ni se trimite timbru postal pentru răspuns.

Filiale: Oradea-mare Böthi Ödön utca 1. Segedin Horváth Mihály utca 7. Lugoj Bonáz utca 16.

Nr. Telefonului 10.

343

Edificiul teatrului.

Toate novitățile pentru sezonul de toamnă și de iarnă au sosit deja.

Isvorul cel mai ieftin de cumpărare.

Ștofele, barchetele, mătasele, pânzele, covoarele, perdelele și așternuturile cele mai frumoase și de calitate cea mai excelentă, și tot felul de decoruri și articole.

În provincie se trimit franco modele.

La comenzi de peste 10 cor. trimiterea se face francat.

HOFFMANN SANDOR, arad

(Edificiul teatrului).

Baie de cadă „DIANA“

ARAD, Halász-utca 1. szám.

Băi de cadă 50 bani, 70 bani, 80 bani și 1 coroană.

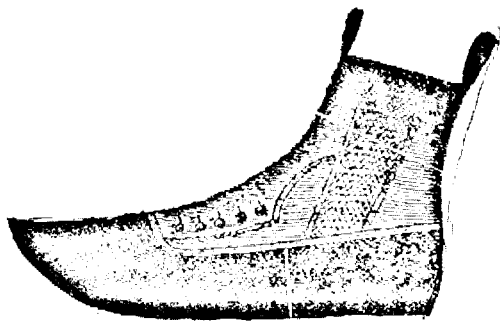
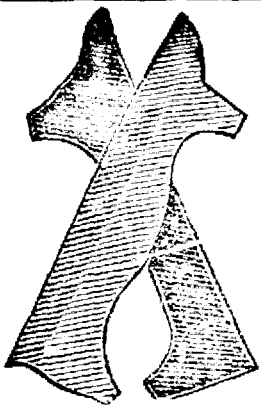
APĂ DE APADUCT.

Merem numeroase vizite.

őzv. VADNAI LÁSZLONÉ.

Băile stau la dispoziție dela 5 ore dimineața până la 10 ore seara.

Nr. Telefonului în loc și în comitat 407.

Asortiment de piei de fabrică

al lui

322

Weisz și Rosenberg

ARAD, Prăvălia principală: Szabadság-tér 1. szám.

Cel mai mare asortiment bogat în Ungaria de Sud în tot felul de mărfuri de piele indigene și din străinătate, articoli și instrumente pentru călciunari, pielari, cojocari, compactori, frânari.

Lucruri pentru ghetă se pregătesc după măsură în timpul cel mai scurt și în modul cel mai exact.

Comandele postale se îndeplinesc cu deosebită îngrijire.

Asigurați contra focului: case, bucate, mobile, vestimente, mărfuri!

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad.
A BANCII GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primesc oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichș, Bihor, Cănaș, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fete, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în zina morții întemplat;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, receptivitate ș. a. prin spargere;
4. Contra grădinelor: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăș, viș (vinoș), plante industriale: cânepă, in, blăni, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fiece-care comună și direct prin

Agentura principală „Transylvania“ în Arad.

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

493 — 168

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

PUMPE DE VIN

reg. ung. priv. și țevi de gumi calitatea cea mai bună.

Din cilindrul pompei se scurge vinul până la cel din urmă strop, ear sâmburii de struguri, coaja și alte părți necurate se îndepărtează numai de cât, prin asta pompa nu se strică și nici vinul nu se poate strica. Pentru funcționarea pompei se dă o garanță pe 3 ani (reparație gratuită).

PUMPE DE FOC

cu ventiluri rotunde. Pentru comane foarte potrivite, de oare ce a întrebuințarea de apă nesipoasă ori murdă nu abdică serviciul. Pentru funcționarea regulată a mașinei se primește garanție pe 3 ani (reparație gratuită). Șurube potrivite unitare și țevi de cânepă din launtru căptușite cu gumi cu prețurile cele mai ieftine.

Fântâni cu țevile trebuincioase în preț de fabrică.

HÖNIG OTTO

fabricator de pompe reg. ung. priv.

Arad, Rákóczy-uteza 27. sz

Stropitori de vie se primesc spre reparare

258

Alegere mare în stofe engleze și franceze

Spre binevoitoarea atențiune!

386

Subscrisul îmi permit a anunța cu stimă P. T. Public din Oravița și jur, că am deschis de mai mulți ani în casa mea proprie vis-à-vis de casa lui Mediu un

Atelier pentru haine bărbătești.

Basat pe cunoștințele mele în croit și executare fină ce le-am câștigat în decurs de mai mulți ani în primele ateliere din capitală, pot servi pe On. mușterii cari mă vor onora cu comande cu *croitul cel mai nou englez și francez*.

Rog în special cu umilită inteligența română — și cu considerare la faptul că sunt român — să binevoiască a mă onora cu comanda D-lor.

Pentru serviciu prompt și efectuare solidă garantează.

Cu toată stima: **P. COLARIU**

croitorie engleză și franceză.

ORAVIȚA, în casa proprie, stada principală.

Alegere mare în stofe engleze și franceze

4%₀

BANI!

4 1/20%

pe realități și bunuri cu 4—4 1/2% amortizațiune la locul I. și II. fără spese anticipative, precum și credit personal exoperează grabnic, culant și sigur

PHILIPP GRÜN WALD

Agentură de bancă, Incasso,

Biuro de informațiuni

TEMESVÁR, Józsefváros, Küttl-tér Nr. 5.

Maî departe mijlocesc vinderea și cumpărarea de case, bunuri, cafenele, hoteluri, restaurante, prăvălii de tot felul; am prenotate case pentru vânzare dela 2000—140.000 coroane depuneri favorabile de capitaluri cu 7 1/2—8% venit curat, vindere de pământ etc., arende de pământ dela 100 jugăre în sus.

4 1/20%

4%₀

MÁRTONYI VICTOR

tinichier de zidiri și arte, instalator de apaducte.

Se recomandă mult onoratalei public pentru pregătirea de ori-ce lucrare de tinichier.

— Preturi solide. — — Executare promptă. —

Distins cu premiu la expoziția milenară.

Stipendiu de Paris.

Cu stimă:

MARTONYI VICTOR

ARAD. Local: Piața Boros-Béni Nr. 2.

Locuința: Strada Sárossy Nr. 2.

(Casa d-lui Purcariu).

Avisăm pe on. public că sub

== Nr. 11 Calea Archiducelui Iosif ==

(colțul stradei Karolina)

am deschis sub firma

Reuniunea industrișilor Aradani

pentru fabricarea de mobile

un magazin pentru mobile.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public, tot odată rugăm on. public să binevoiască a ne onora cu visita.

Arad, 1 Septembrie 1904.

364

Reuniunea Industrișilor Aradani

pentru fabricarea de mobile.